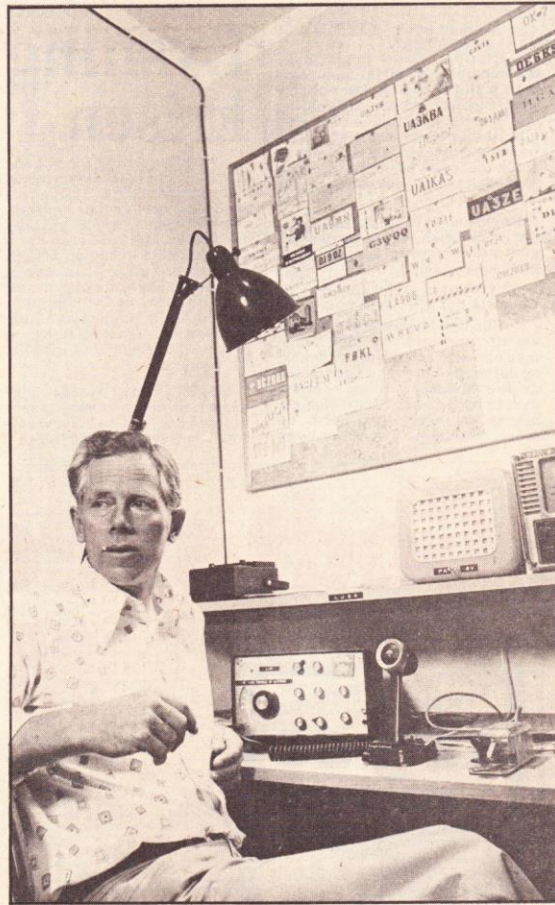

Radio-amatører samles i Kristiansand

Radio-amatørene vil sette sitt preg på Kristiansand i helgen. På lørdag finner landsmøtet i Norsk Radio Re-læ Liga sted på Caledonien, og dagen etter er det nordisk mesterskap i «revejakt» — en slags form for orientering,

der kompasset er byttet ut med et pølle-apparat. — Vi har en givende hobby, sier Kjell Torsøe, lærer ved radioskolen i Kristiansand, og ivrig radio-amatør.

Se siste side

200 «Fleksnes»er til landsmøte i Kristiansand:

Geitost-handel tillates ikke mellom radio-amatører

— Vi skulle gjerne ha bestilt en kilo geitost hos tante på Hadeland...

— Da får du nok sende et brev — radionettet forbeholdes til seriøse ting...

Sier Kjell Torsøe, mens han er i ferd med å peile inn en radio-amatør på andre siden av kloden. Vi befinner oss i kjelleren på radioskolen i Kristiansand, der man har en radio-stasjon i 5000-kroners klassen. Den kan uten problemer fange opp signaler fra radio-amatører verden rundt.

Skjønt Torsøe benekter ikke at det har forekommet episoder som i Fleksnes-serien for en tid tilbake. Som man vil huske, avslørte den godeste Fleksnes seg som en ivrig radio-amatør i siste episode. Samtidig benyttet han sin stasjon til å selge geitost til radio-amatører i USA...

— Misbruk av radio-nettet forekommer imidlertid så å si aldri. Radio-amatørene er uhyre selvdisiplinerte — i tillegg til at vi er underlagt streng kontroll, sier Torsøe.

P— Og jeg tør påstå at radio-amatørene har et godt ry. Det er også nødvendig. Tidligere ble radio-amatørene fordrevet fra mellombelgen, og etter hvert har vi også fått færre og færre kortbølge-frekvenser å boltre oss på, framholder Torsøe.

Landsmøte

Nettopp dette kommer til å bli en av hovedsakene på landsmøtet i Norsk Radio Relæ Liga (NRRL), som holdes i Kristiansand lørdag. Ca. 200 radio-amatører fra hele landet møtes, og de er innstilt på å kjempe innbitt for sin plass på radionettet.

Imidlertid har NRRL god kommunikasjon med Televerket, så noen fare for at vi skal bli ytterligere «fortrengt» er det ikke, påpeker Torsøe.

Økende interesse

NRRL har i dag ca. 2000 medlemmer, og antall radio-amatører har økt de senere år.

— Interessen var på topp like etter krigen, for så å dabbe av betraktelig. Nå er vi imidlertid på vei mot gamle høyder, årsaken er vel at folk flest har fått mer penger å rutte med.

For noen helt billig hobby er dette ikke. En radioamatør kan riktig nok få brukt utstyr for noen

— Radio-amatører har en givende hobby, sier Kjell Torsøe, som til helgen kan invitere ca. 200 radio-amatører fra hele landet til landsmøte i Norsk Radio Relæ Liga i Kristiansand. Dagen etter avvikler Kristiansands-gruppen nordisk mesterskap i «revejakt»-en form for radio-orientering. (Foto: Trygve Skramstad)

hundre kroner, men utgiftene øker fort i takt med ambisjonene. Mange har radiostasjoner til flere tusen kroner.

— Men jeg synes at hobbyen er pengene verdt, framholder Torsøe.

— Tenk hvilken glede f.eks. mange handikappede har av dette. Gjennom radioen kan de få kontakt med omverdenen. Og blant radioamatører eksisterer det ikke noe som heter geografiske grenser. Via satellitter kan man nå verden over.

Angola

For å demonstrere dette, slår Torsøe på apparatet. Ganske raskt har han peilet inn en radio-amatør i Angola, som åpenbart forsøker å få kontakt med en kollega i Italia, før en japaner bryter inn.

— Dette skaper kontakt i dobbelt forstand, sier Torsøe. — Det går ikke en uke uten at en utenlandsk radio-amatør kommer på besøk til Kristiansand, for å oppsøke radio-amatører her i distriktet. Kanskje kan de ha hatt kontakt over radio-nettet i årevis, det forekommer ikke rent sjelden.

Som synlige bevis på denne kontakten, peker Torsøe på en del

radiogrammer som henger over radio-apparatet. (Et radiogram bekrefter skriftlig at man har vært i kontakt med vedkommende radio-stasjon, og brukes bl.a. som «bevis» i de mange konkurranser som radio-amatører har).

Uskrevne lover

Det slår oss at mange av radiogrammene kommer fra Øst-Europa, og Torsøe kan fortelle at på dette området er kommunikasjonen øst—vest den aller beste. Forklaringen er muligens at emner som politikk og religion er bannlyst over eteren...

— Det fins ingen skrevne lover om det — radioamatørene holder seg til hva man på engelsk kaller «gentleman agreements». Disse blir respektert, og dermed går sambandet øst-vest uforstyrret.

Opplæring

Torsøe vet hva han snakker om. I tillegg til at han er ivrig radio-amatør selv, er han også lærer på radioskolen i Kristiansand, og har dessuten stått for opplæringen av de som har dette som ren hobby i mange år.

For man kan ikke bare gå til nærmeste radio-forretning, og bestille et mottaker- og sende-

apparat. Tvert om — radioamatørene gjennomgår først et kurs på et år (to-tre kvelder i uken), før de får en meget krevende prøve. Strykprosenten er rundt 75! Den fjerdedelen som slipper gjennom nåløyet, får så et A-sertifikat, som utdeles av Televerket.

Det finnes imidlertid en annen utvei for den som ønsker litt erfaring før man gir seg i kast med den krevende prøven. Etter å ha oppnådd en viss ferdighet, kan man få et B-sertifikat, og operere med begrenset virkefelt i noen år.

Kontrollen på «lufta» er meget nøye, så den som prøver seg uten å ha de tilstrekkelige papirer, vil fort bli huket...

Nødssamband

Radio-amatørene driver sin hobby ikke bare til glede og nytte for seg selv — de har også i mange år utgjort et viktig ledd i sambandet under redningsaksjoner osv.

— Hittil har dette fungert på lokalt plan — nå er også et landsomfattende nødssambandsnett under oppbygging, sier Torsøe.

Aktiv gruppe

For øvrig er Torsøe for tiden mer opptatt av de store oppgaver som Kristiansands-gruppen står foran til helgen. Den aktive gruppen, som teller ca. 80 medlemmer, har ikke bare tatt på seg landsmøtet i NRRL på Caledonien lørdag. Søndag er det nordisk mesterskap i «revejakt» (se egen omtale).

— Det skal gå greit — kommunikasjonen er upåklagelig, sier Torsøe.

glø

Burning the midnight oil

Burning the midnight oil has turned Mrs. Eva Storz from a housewife and mother into a linguist, a jurist, a writer, a radio ham and a police reservist. And, she manages to combine all these activities with her full-time job as legal officer in the South African Philips organization's Secretariaat department.

How has she managed to do all this? Well, the recipe is: long hours of study, late nights and little sleep.

It wouldn't work for everyone, of course, but Eva only requires between three and four hours of sleep each night.

Instead of worrying about the fact that she needs so little sleep, she simply spends the time, while the world around her sleeps, studying.

Last year, she passed examinations for an amateur radio operator's licence - a course which normally takes a year - in only two months. Not only did she pass, but she obtained the highest marks in South Africa.

Mrs. Storz became interested in radio communications while working at Philips Telecommunications factory in Wadeville. At the start of the course she knew nothing about the subject and had never done maths.

The course included the study of transmitter interference, principles of radio, Morse code, radio

circuits and their functions, radio diagrams, antennae, the radio receiver, and transmitter. She also had to memorise complicated Post Office regulations for the two-part examination.

At the moment Mrs. Storz is studying for her Master's degree in law through the University of South Africa.

She speaks English, Afrikaans, German, Greek and Russian.

She also goes on night duty once a week as a reservist with the South African Police, writes articles for the police magazine and looks after her home and family.

«Revejakt» - o-løp med radiosender

Nordisk mesterskap holdes i Kristiansand

Radio-amatører sitter ikke nødvendigvis på foran sine apparater. Det vil de 20-30 deltakerne som deltar i helgens nordiske mesterskap i «revejakt» i Kristiansand demonstrere.

Tvert om - «revejakt» er en uhyre krevende sportsgren fysisk sett. Den minner i utgangspunktet mye om orientering. Man skal finne «poster» som er gjemt ut i terrenget.

Men i stedet for kompass bruker man et lite peile-apparat. Og «postene» er ikke markert med flagg - de er små radiosendere som gjerne kan ligge helt skjult

for øyet. Disse radio-senderne sender med visse mellomrom ut korte signaler, og ved hjelp av peile-apparatene skal man så finne 3 av 4 sendere så fort som mulig, og minimum innen 3 timer.

Dette kan bli nok så anstrengende - det lar seg nemlig ikke gjøre å løpe «etter lyden». Man må peile seg fram etter et sinnrikt system hvor ikke minst hoderegning er viktig.

- Det er viktig å bruke hodet og sunn fornuft, så slipper man å slite seg ut, sier Kjell Torsøe, en av de få lokale radioamatørene

som skal i aksjon på søndag. De andre er travelt opptatt med avviklingen av konkurransen.

Likevel regner Torsøe med at mulighetene er små mot de beste svenskene. De har en «kondis» som ikke står tilbake for orienteringsløpere, og kan med klaff gjøre unna løpet på under en time.

I går hadde arrangørene ikke oversikt over hvor mange som vil delta - ventelig blir det mellom 20 og 30. Deltakerne blir kjørt fra Caledonien i buss, men hvor selve konkurranse-området er, blir av naturlige grunner holdt hemmelig.

Finne best i radioamatørens «revejakt»

Siste finpuss før revejakten — med Kjell Torsøe og Ragnar Johannessen ved kontrollstasjonen.

(Foto: Thor Eickstedt).

I strålende sommervær startet årets mesterskap i radio-revejakt i går i Sodalsterrøget og innover. Det ble en meget krevende løype, som for øvrig var lagt av LA5RC, Ragnar Johannessen, og LA8TD, Bjarne Andreassen fra Kristiansandsgruppen NRRL.

De skjulte radiosenderne ble peilet inn av ivrige radioamatører fra Sverige, Finland og Norge. Svenskene stilte som favorit-

ter som så ofte tidligere, men denne gang måtte de finne seg i å bli slått av en finne. Norge sikret seg en fin tredje-plass foran flere dyktige svensker.

Resultat: **Nordisk Mesterskap:** Gull: Ilmari Routsalainen, Finland 1.12.00. Sølv: Carl Henrik Walde, Sverige 1.16.10. Bronse: Arnt Løke, Sandefjord 1.23.15.

«Revejakten var samtidig Norgesmesterskap og her er resultatene: Senior: Gull: Arnt Løke,

Sandefjord 1.23.15. Sølv: Torbj. Darre, Fredrikstad 2.04.20. Bronse: Nic. Kiær, Holter 1.09.10 (2 rever). **Old Boys:** Gull: Ole Holte, Østerås 1.28.49. Sølv: Arne Haugland, Kr.sand 2.25.30. Bronse: Kjell Torsøe, Kr.sand 1.48.20 (2 rever).

Premieutdelingen foregikk umiddelbart etter løpet og i taler ble årets arrangementer berømmet.

Ref.

Stadig flere radioamatører i aktivitet

Radioamatører avholdt lørdag sin generalforsamling i Kristiansand. Det var 172 stemmeberettigede medlemmer til stede, og 427 fullmakter fra andre medlemmer ble godkjent.

Av årsberetningen framgår at Ligaens medlemstall nå er kommet opp i 2680, en netto økning på 155 fra i fjor. Det totale antall lisensierte radioamatører i Norge er pr. 31.3—76 3.863.

I siste år er det gjennom NRRL ekspedert 122.500 utgående QSL-kort, og 265.500 er mottatt fra utlandet. Økningen fra fjoråret er på hele 20%, og vitner om stor aktivitet i eteren.

Ligaen består nå av 54 grupper fordelt over hele landet.

Årsberetningen omtaler også radioamatørens forhold til de funksjonshemmede og til speiderne. På disse områder har det vært utrettet meget, og alle uttalelser gikk i positiv retning. På internasjonalt hold er Norge engasjert gjennom IARU, og det arbeides med den neste store konferansen: World Administrative Radio Conference i 1979.

I det hele vitner årsberetningen om stigende aktivitet på en lang rekke områder. Som en kuriositet kan nevnes at det totale antall

klager som kom til Radiostøykontrollen i 1975 var 6.273, og bare 21 gjaldt radioamatører.

Som president for de kommende to år ble gjenvalgt LA6A, Lars R. Heyerdahl, Oslo. Styremedlemmer ble LA4HC, Brynjulv Hansen, Bergen, LA7JO, Stig A. Lindblom og LA9MB, Egil Steen, begge Trondheim. Varamenn: LA3JQ, Arne Dillerud, Åsvang, LA2LF, Kjell Torsøe, Kr.sand S og LA8B, Einar Granbv, Drøbak.

Kontingentforhøyelse ble ikke aktuell, og regnskapene viste godt resultat.

Ref.

Radioamatørene i Kr.sand

Radioamatørene i Kristiansand har avviklet sitt 40 års-jubileum, — eller rettere sagt, det er Kr.sandsgruppen av Norsk Radio Relæ Liga som har rundet de 40. Radioamatører har vi hatt i byen atskillig lengre,

TEKNIKK OG SAMARBEID

Satellittene er verdifulle ved eksperimentering for høyere frekvenser, — men den vesentligste nytten finner man på det tekniske felt. Samarbeidet mellom radioamatørene kan kanskje best betegnes med at delene til satellittene ofte kommer fra forskjellige land, — en del lages i Vest-Tyskland, — en annen i Australia og en tredje i USA.

«Og hvordan satellittene sendes opp? Jo, sammen med amerikanske raketter.

Men tilbake til Kristiansand. Gruppen av radioamatører teller pr. dags dato 67, hvorav ca. 5 % er kvinner. Alderen varierer mellom 16 og 70 år.

Kjell Torsøe er en av gruppens tidligere formenn, — til daglig finner vi ham på Telegrafistkolen hvor han underviser profesjonelle radiooperatører.

LANGT LERRET Å BLEKE

— Det er et langt lerrete å bleke å bli radioamatør. Et års kursvirksomhet med undervisning 2–3 kvelder i uken fordres for å lære det mest nødvendige, — og bare de mest iherdige klarer å gjennomføre kurset, sier Torsøe.

— Vi starter gjerne opp med omlag 20 interesserte, — men bare 6–7 stykker får sertifikat.

Han kan fortelle en liten episode fra tidligere tider som ganske godt viser hva som kreves av amatørene;

— En del amatører bare utstyrt med en pose radiodeler settes i land på holmer i skjærgården to og to. De blir ikke hentet før både mottaker og sender er bygd, og kontakt etablert med moderstasjonen.

Det skal nevnes at Age Jørgensen, forøvrig gruppens første formann, i dag avdelings-sjef i telefonselskapet, — var førstemann som fikk kontakt.

REVEJAKT

Det kreves altså stor teknisk innsikt for å bli radioamatør, —

Thor Eickstedt (Foto)

og Torsøe kan fortelle at radioamatører som begynner på telegrafistkolen allerede kan en stor del av stoffet som skal gjennomgås.

Radiorevejakt er en av de aktiviteter amatørene bedriver. — Et slags orienteringsløp med radio. Amatørene skal pøse seg frem til forskjellige poster hvor det står en sender. Det arrangeres NM, Skandinavisk mesterskap og EM i radiorevejakt.

Ellers samarbeider radioamatørene i ganske stor utstrekning både med speidere, det militære samband, dessuten står de behjelpelige ved idrettsarrangementer, — for eksempel Sørlandsmarsjen.

Som takk for hjelpen lar de militære myndigheter eldre utstyr tilfalle radioamatørene for en billig penge.

HAMHOPCLUB

Gruppen i Kristiansand får ofte besøk av amatører fra andre byer og land. En såkalt «Hamhopclub» er stiftet; Hvert medlem stiller husvære til rådighet mot å få det tilsvarende igjen i andre land.

En rekke konkurranser arrangeres årlig. Det kan dreie seg om å få tak i flest mulig stasjoner i Australia, bare for å nevne et eksempel. Det deles ut premier og diplomer for flest poeng.

En del amatører driver også med diplomjakt. Den kristiansandsamatør som kanskje har klart å samle flest diplomer er Per Lomeland, — hans samling teller mellom 60–70 diplomer av forskjellige slag.

HANDICAPPEDE

De handicappede viser Kristiansands radioamatører spesiell oppmerksomhet, og

blant annet er et spesielt hjelpefond opprettet. Dette skal hjelpe denne gruppen til å skaffe seg egne apparater. Amatørene hjelper også med den teoretiske delen av opplæringen.

Medlemmene av Radio Relæ Ligaen i Kristiansand møtes en gang i måneden. Foredragene og de etterfølgende diskusjoner er alltid lagt opp omkring tekniske emner, slik at det foregår en kontinuerlig videreutdanning på dette feltet.

Det siste gruppen har fått igjennom er en repeat-stasjon som er plassert på vanntanken bak Haumyrheia skole.

Stormasten har både sender og mottaker, og systemet virker på samme måte som drosjenes radiostasjon på Den omvendte båt.

ØNSKER OG MÅL

Kr.sandsgruppen av Norsk Radio Relæ Liga har passert de første 40 årene, — noen spesielle ønsker og mål for de kommende år, Kjell Torsøe.

— Det vi er mest opptatt av i dag, og som vi kommer til å konsentrere oss mest om i årene som kommer er å følge med i den tekniske utviklingen på dette området. Det vi er mest redde for er at offentligheten tar i bruk frekvensen slik at vi må kutte ned på det området.

Dessuten ønsker vi et bedre samarbeid med de lokale myndigheter enn vi har i dag, sier Torsøe.

h.s.

fyller 40 år

men først i 1934 kom Kr.sand med på internasjonal basis. Hovedorganisasjonen i Oslo er tilsluttet et verdensomspennende samarbeid, som blant annet har ført til at radioamatører har sendt opp flere satelitter.

Fra jubileumsfesten. Nåværende formann, Hans B. Hansen helt til venstre i bildet.

**Frykter å miste
frekvensen - håper på
bedre samarbeid med
lokale myndigheter**

Roy Einersen, sterkt bevegelseshemmet radioamatør:

«Jeg får hele verden

Roy Einersen, 35 år gammel, lider av muskelsvinn og har vært lenket til rullestolen de siste 29 årene. Han har vært 17 år ved Kongsgårdheimen i Kristiansand. Men det at han er så sterkt bevegelseshemmet betyr ikke at han har fritidsproblemer. Snarere tvert imot. Han har hobbies nok til å fylle hele dagen, — synd at døgnet ikke har mere enn 24 timer, sier han selv.

MUSIKK-POLITIKK OG AMATØRRADIO

Musikk og sosialpolitikk er to av hans store interesser, men det som kanskje betyr mest for ham er amatørradioen.

Hans hybel på Kongsgårdheimen domineres av et stereo med lydbånd i toppklassen, samt radioapparatet.

Lisens for å drive med amatørradio fikk han 2. mars 1970, — apparatet kom omtrent samtidig. Dengang var det en enklere modell han fikk, — i dag har han et moderne apparat, bygget av en del andre radioamatører.

— Jeg har mulighet til å få hele verden inn i stua, sier den entusiastiske radioamatøren, — i dag kan jeg ikke tenke meg å unnvære stasjonen.

VENNER OVER HELE KLODEN

Og han har fått mange venner over hele kloden. Like før ST ankom var Japan han lyttet til.

— Brasilianere har han snakket med, en lang rekke stater i USA har han vært i kontakt med, for da ikke å snakke om alle de norske kontaktene han har stiftet.

Deltar du i diplomjakten?

— Jeg er ikke med enda, men jeg kan snart begynne å tenke på å få de 2 norske diplomene. Ett går ut på å få kontakt med samtlige fylker, mens det andre dreier seg om kontakt med 30 norske byer. Sistnevnte kalles forøvrig Wala-diplomet.

ERFARING

Dette med radioamatører og diplomjakt krever kanskje en nærmere forklaring.

En mengde diplomer er satt opp. For eksempel gjelder det å ha hatt forbindelse med samtlige stater i USA, så og så mange byer i et land o.l. Men det fordres en del erfaring før radioamatørene kan dra ut på diplomjakt.

HJELPEFOND

Men tilbake til Einersens radioapparat. Det har en verdi av 3.500 kroner, og er gitt av Norsk Radio Relæ Liga's hjelpefond som er satt opp med spesiell tanke på de handicappede. Og hvem kan vel ha større glede og nytte av å ha en slik hobby enn nettopp denne gruppen.

Ofte blir de bevegelseshemmede isolert fra omverdenen — ofte uten andre enn

inn i stua»

Røy Einersen ved senderen.

medpasienter og pleiere å snakke med. Her gis muligheten for kontakt med alle slags mennesker verden over. Det kan nevnes at flere kristiansandsamatører har hatt kontakt med kong Hussein av Jordan som også er ivrig radioamatør.

DUS

Og alle er dus over radio. — uansett hvem man snakker med, og det snakkes om det meste, — bare ikke politikk og

religion, — det er en slags uskreven regel, sier Roy Einersen.

Det kreves stor teknisk innsikt for å kunne begynne å betjene en amatørradio.

VRIENT

— Ja, det kan være nokså vrient. Først gjennomgår vi teori, — vi må ha kjennskap til hva som foregår inni senderen. Men alt dette kan en igruimen

lese seg til. Den hardeste side av opplæringen var telegrafi, sier Einersen. — Som til tross for dette besto prøven etter bare ett års opplæring.

Vi nevner i den forbindelse at 4/5 av de som begynner på et radioamatørkurs vanligvis faller fra før eller ved avsluttende eksamen.

h.s.

Lillesandsspeidernes JOTA mektig

Radioamatør Oddmund Eikeland — bedre kjent som LA4VJ «på lufta» — fra Lillesand hadde stor-besøk i helgen. Et titalls gutter fra 1. Lillesand og en del jenter fra Lillesand 1 fikk ved hans hjelp anledning til å delta i sin første jamboree on the air — speiderleir på lufta.

— Amatørradio er vel en av de mest spennende og tilfredsstillende av alle hobbyer. Den første gangen man sendte ut anrop fra ens egen stasjon og lytter inn for å få svar vil alltid minnes, og senere alle de lykkelige stundene med nye resultater og stadige eksperimenter.

§ Av Øystein Ellingsen (foto).

Og i helgen var det altså speiderne som Eikeland lot få sjansen til å prøve seg som radioamatører. Sammen med hundretusener av speidere fra hele verden deltok de lørdag og søndag på årets store radiospeider-aktivitet.

Hva snakker man så om når speidere møter kjente og ukjente speidervenner? Fra begynnelsen oftest litt famlende og usikkert, når ungdommene har fått prøvet seg noen ganger kommer erfaringen. Innledende samtaleemner er gjerne å oppgi navn og alder, patrulje og spesielle oppgaver i speideren.

Senere er det gjerne opplysninger om spesielle aktiviteter, særpreg, facts om hjemsted og felles bekjente som står på tapetet.

Pete Jacobsen, som var leder for speiderne fra Lillesand som i helgen fikk den første føling med amatørradiosens mange

mysterier, håper at det kan la seg gjøre å lage et lignende opplegg til neste JOTA — som foregår hvert år tredje helgen i oktober.

Videre forteller han at radiospeiding er en aktivitet som så absolutt er kommet for å bli i speiderprogrammet. Mange speidere tar radioamatørsertifikat, etter at de har forsøkt seg i speider'n med bl.a. walkie-talkies.

Radiospeiding er også en utfordring i nevenyttighet, der speiderne selv får prøve seg som konstruktører og kan bygge seg alt fra krystallapparater til stereoanlegg — mange fatter varige interesser for elektronikk gjennom dette. Forskertrang og kribling etter å lage noe får i fullt monn utløp gjennom radiospeiding.

Friluftslivet mangler heller ikke. En av de mest populære aktiviteter er radiopoleorientering, med

skjulte sendere i terrenget som skal spores opp med små peilemottagere, kart og kompass. Og på turer og leirer kommer radiosamband inn som en naturlig og nødvendig del. Semaforflaggene er fortsatt i bruk blant dagens speidere — men radiospeiding representerer et tidsmessig supplement!»

— Foreløpig er vi ikke kommet så langt på området blant speiderne i Lillesand, sier Pete Jacobsen. Imidlertid tror

han helgens opplevelse — som et par hundre andre Sørlandsspeidere også fikk bli med på ved bistand fra behjelpelige radioamatører — vil bli en mektig stimulans for jentene og guttene. Deltagelse i JOTA gir varige vennskap i inn- og utland, nye impulser til det daglige speiderarbeid og en smakebit på radiosepeiding som en helårsaktivitet for den enkelte, for patruljen, troppen og laget.

jan a

Onsdag 23. oktober 1974

debut på stimulans —

Radioamatør Oddmund Eikeland (bildet) — ikke ukjent i radiokretser som «LA4VJ» — åpnet i helgen huset for speidere fra 1. Lillesand. Guttene og jentene hadde kontakter i såvel inn- som utland, mest det første.

Speiderne fikk kontakt med Nederland og Danmark

Atmosfæriske forstyrrelser i årets radio-jamboree

Det var stor aktivitet og mange fornøyde speidere og radioamatører i aksjon i helgen i forbindelse med årets jamboree-on-the-air. Fædrelandsvennen besøkte en del av Sørlandsstasjonene, som brukte lørdagen og søndagen til å opprette kontakter med speidervenner i inn- og utland.

7. Kristiansand er JOTA-veteraner på Sørlandet, etter å ha deltatt i arrangementet 8 ganger tidligere. Gruppleder Alf Olsen sier at forholdene i atomsfæren denne gang gjorde det vanskelig å få kontakt med utenlandske stasjoner. Likevel hadde guttene fra 7. Kr.sand, som også hadde selskap av noen jenter fra Vågsbygd 1, kontakt med speidere i Nederland, Danmark og Sverige. Men dette er for barnemat å regne, når man vet at gruppen tidligere JOTA-år har vært på lufta til både USA og Afrika.

— Hvis jeg ikke hadde hatt moro av dette, hadde jeg gitt opp jamboree-on-the-air for lenge siden, sier Thomas K. Breland — bedre kjent i radio-kretser som «LA7LH Thomas».

— Tidligere år har han hjulpet 7. Kr.sand med gjennomføringen av radio-arrangementet, i år og i fjor er det 1. Justvik og Tveit 2 som har nyt godt av hans radioerfaring. — Jeg synes det er kjempegøy å være sammen med alle disse hyggelige jentene og guttene, sier Breland, som er medlem av Norsk Radio Relæ Ligas Kristiansandsavdeling.

Rovernes Beredskapsstyrke opererte fra Speidersenteret Stiftegaarden. Liksom de andre Sørlandsgruppene vi var i kontakt med, hadde også RBS rukket fram til ca. 40 speiderstasjoner i løpet av årets radiojamboree.

Karsten Lien i Rovernes Beredskapsstyrke var særlig interessert i å markedsføre beredskapsidéen for andre norske speidere. Som kjent er rover-speiderne i Kristiansand foreløpig alene om å være med i de regionale beredskapsplaner, men det ble i helgen klart at det flere steder rundt i landet er grobunn

En gruppe fra 7. Kristiansands speidertropp samlet rundt mikrofonen.

for liknende opplegg.

Bjørn Holberg opererte fra 1. Kristiansands hytte ved Føreid. Også disse speiderne kunne notere en lang rekke innenlandske kontakter, men forholdsvis liten

respons utenfor landets grenser.

Flere hundre speidere fra Agder-fylkene fikk i helgen sjansen til å stifte bekjentskap med en av de nyeste speider-aktivitetene, radiospeiding.

Bl.a. deltok også speiderne i Lillesand, Øyestad, Flekkefjord og Arendal i arrangementet — sammen med hundretusener av likesinnede i andre verdenshjørner.

Påminnelse fra over potetene i

Tekst og foto: Solveig Larsen

Bibbi er vel den eneste husmora i Kristiansand som via kortbølge har fått påminnelse fra Amerika om at hun må huske på å sette over potetene. Ektemannen Hans har snakket med kong Hussein. Dette er bare litt av det en kan oppleve som radioamatør. På lufta er alle dus en fåt utmerket språk-trening, lærer geografi og får venner over hele verden.

Hans begynte allerede for 6 år siden, og har i åras løp hatt over 6.000 samtaler. For to år siden fuglte Bibbi etter. Hun hadde

lenge lyttet til mannens hobby, men virkelig interessert ble hun da Hans holdt på å sette sammen et radiosett for handikappede. Det så moro ut, syntes Bibbi, og snart var hun i full gang med å bygge selv. Selv ble det kurs på den maritime skolen i Kristiansand sammen med ei venninne. De to sto ofte opp før ungene hadde våknet om morgenen og satt og morset til hverandre. Bibbi sov ikke natta før hun skulle opp til prøven. Men sertifikatet fikk hun.

—Så veldig vanskelig er det ikke, mener Hans. En må lære en del teori, m.a. vite hva som skjer i mottaker og sender. Dessuten må en kunne morse,

60 bokstaver i minuttet er kravet. Dette er bare en treningssak, men krever nok så mye øvelse. Det er heller ikke nødvendig å gå på kurs, men det er viktig å ha en å trene sammen med når en skal lære seg å morse.

—Når en ser radioutstyret dere har synes det å være en dyr hobby?

—Det er mer en engangs-investering, har en først utstyret kan en drive videre uten større utgifter. Selv har vi investert ca. 5.000 kroner, det kan gjøres atskillig rimeligere — selvsagt mye dyrere. Det koster 50 kroner å få konsesjon, og medlemskap i NRRL — Norsk Radio Relæ Liga — koster 70 kroner året. Men dette får vi mye igjen for.

Bibbi er opptatt av at hobbyen skal bli bedre kjent blant jentene. I Norge er det ca. 3.500 mannlige radioamatører, men bare 160 kvinnelige, sier hun. Jeg tror dette er en fin hobby for jenter, f.eks. for husmødre som ikke har så mange anledninger til å komme seg ut. Utstyret har en jo hjemme, og snakke kan en gjøre når som helst på døgnet.

A drive som radioamatør er også en utmerket hobby for handikappede, mener hun. Det har i mange tilfeller vist seg å være en virksomhet for dem som er i fare for å lukke seg inne i seg selv og bli isolerte. En tidligere president i NRRL opprettet et fond for innkjøp av radiostyr til handikappede. Det krever en del spesialutstyr, men det kjøpes inn rimelige byggesett som interesserte radioamatører setter sammen gratis.

Tidligere

Tidligere gikk radioamatørenes verdensomspennende kontakter mest via telegrafi og morse. Men i dag kan en snakke med folk over hele verden. En bør likevel morse av og til for å holde ferdigheten ved like. Radioamatørene snakker stort sett engelsk, og egentlig behøver en ikke være så god i språket for å ha kontakter. Om en bare mestrer prosedyren, som de kaller det, kan en utveksle mange opplysninger. Men jo bedre språkkunnskaper, jo større blir utbyttet. Bibbi og Hans har snakket i timesvis med fjerne steder som Cape Cod og Tasmania, og da er det ikke bare tørre opplysninger det blir

pratet om.

Som regel avtaler en å utveksle de spesielle kortene radioamatørene har, men i mange tilfeller fortsetter kontakten med at de sender brev og foto til hverandre. Og ikke sjelden kommer det spennende pakker på tollbua i Kristiansand, de to ungene til Bibbi og Hans har fått lekety fra mange kanter av verden. Familien har også hatt flere besøk av utenlandske radioamatørvener. Selv har de også lyst til å reise ut for å treffe noen av sine mange gode kontakter en gang i framtida, invitasjoner mangler ikke.

Kong Hussein

Like heldige som det amerikanske radioamatørteparet regner de likevel ikke med å være. De hadde hatt flere kontakter med kong Hussein, og en dag spurte han om de ville besøke ham i Jordan. Ekteparet måtte si at de dessverre ikke hadde råd til en slik tur, men det var ikke noe problem, billettene kom via den jordanske ambassaden. Kongen innlosjerte dem på luksushotell og stilte bil og sjåfør til disposisjon. De ble invitert til siottet flere ganger, og kom hjem med gullklokke og juveler. Nå er de på besøk i Jordan hvert år.

Sjahan av Iran er også radioamatør. Men det er ikke så lett å komme i kontakt med slike størrelser. Hans har snakket med kong Hussein, men da måtte han ligge lenge i en «pile up» — så å si stå i kø på lufta — for å komme inn, og da blir det helst knappe samtaler. Alle radioamatører har sin signatur som de presenterer med sin spesielle form for bokstavering. Bibbis signatur er LA5IS, og de to siste bokstavene bokstaverer hun ofte med «International sweetheart». Sammen med det faktum at hun er jente slår dette godt igjennom når hun ligger i en «pile up» for å få kontakt med en opptatt person.

Æren til misjonærene

Misjonærene har mye av æren for at vi har så mange kontakter over hele verden, forteller Hans. Ofte er de de eneste som har radiokontakt med omverdenen på et isolert sted. Vatikanet har en sterk amatørstasjon, den brukes både til

Ikke så vanskelig som det kan se ut til, sier Bibbi som håper at flere jenter vil bli interessert i amatørradio.

USA om å sette Kristiansand

En opplever mye rart på lufta. Kong Hussein er blant de 6.000 radioamatørene over hele verden som Hans har hatt kontakt med.

kontakt med misjonærer og vanlige radioamatører. Og nede i Katmandu sitter Fader Moran. Han er ofte på lufta, og den eneste som er å høre derfra. Nepal er jo ellers ikke et land som en forbinder med velutbygd radionett.

Radioamatørene har også en internasjonal hjelpeorganisasjon med over 9.000 medlemmer, hvor Bibbi og Hans er med. Stasjonen åpner 16GMT, og holder oppe så lenge forholdene er gode. En sjekker inn og holder seg disponibel om det skulle være behov for kontakt. Radioamatørene har på denne måten ofte formidlet beskjed om sykdom, dødsfall, trafikkulykker og naturkatastrofer. Det er særlig i isolerte strøk med dårlige kommunikasjoner slik tjeneste kommer til å nytte.

Det verserer mange rare historier om hva som kan skje i radioamatørenes verden. Noe av det rareste er at det ofte er umulig å oppnå forbindelse på kortbølgen over korte

avstander, mens kontakten til den andre siden av kloden kan være utmerket. Hans har opplevd å måtte la kontakter fra Kristiansand til Arendal gå via en tredjemann i Corpus Christi, nede på Texas-kysten.

Nylig satt Bibbi og Hans hos en radioamatør ikke langt fra Kristiansand og var litt engstelige for ungene som ikke hadde vært i så god form da de dro hjemmefra. Ringe kunne de ikke, men på vennenes radio hørte de en kontakt i Afghanistan snakke med ei jente i Kristiansand. Afghanistaneren ble kalt opp, og han ba jenta ringe hjem til Bibbi og Hans for å høre hvordan det sto til. Etter en stund kunne radioamatøren i Afghanistan formidle beskjed om at ungene hadde det bra og at familien dessuten hadde fått besøk av en fetter fra Sverige.

Hans kaller opp et par radioamatører i Norge for å vise oss hvordan systemet virker. Samtalen går mye i bokstavsforkortelser, som bare en

radioamatør kan forstå. Det er noe som henger igjen fra den tida forbindelsen gikk pr. telegrafi. Stemmene fca eteren sper på med flere historier — som om nordmannen som brakk beinet nede ved Australia, og forloveden på Sørlandet som via amatørradio fikk vite om hendelsen før gipsen var kommet på beinet.

—Nylig hørte jeg om en radioamatør i Venezuela, forteller den ene stemmen. Han hadde en venn som var alvorlig syk, og det var livsviktig å få tak i en medisiner som i ikke fantes i landet. Han kontaktet en radioamatør i Sveits, og dagen etter var medisinen på vei til Venezuela med fly.

Det er godt å se at slikt kan skje uten at en må gjennom den papirmølla vi er vant med hjemme, legger han til.

Bare et bevis på at det ikke eksisterer grenser om kommunikasjonsproblemer for en radioamatør, understreker Bibbi og Hans.

Hobby uten grenser via kortbølgen

Med radiostasjon i bagasjen:

Tirsdag 10. september 1974

Selger symaskiner om dagen – dus med kong Hussein om natten

Av TORBJØRN STESTADVOL-
DEN

— En kopp kaffe?
— Takk som byr.
— Nå har jeg nettopp kjørt på Canada og Australia.
— Med denne campingvognen?
— Nei, humrer Bjørn Holberg, «kjørt» er et slanguttrykk oss radioamatører imellom. I morgentimene i dag har jeg via min mobile radiostasjon vært i kontakt med verdens nordligste radioamatørstasjon øverst i Canada, og dessuten har jeg hatt en prat med en fyr i Australia.

Bjørn Holberg demonstrerer og selger til daglig symaskiner. Nylig hadde han egen stand under Telemark Fylkes Handelsstevne i Skien hvor vi hadde en prat med ham.

Han har egen symaskinforretning i Kristiansand og er distriktseier for dette symaskinmerket i Agderfylkene. Men fra april til oktober reiser han rundt på messer i hele Sør-Norge med bil og campingvogn, for ikke å si det viktigste, med en komplett radioamatørstasjon.

Ja, han har sogar to mobile stasjoner i campingvognen, en på 260 watt som han «kjører» DX med, det vil si langtidstansoner og kan nå hele verden under gunstige forhold. Dessuten har han en liten stasjon som normalt har en rekkevidde på 100 km, men kan under gode forhold nå både Danmark og Tyskland med denne. Når messehallene stenger for kvelden, rusler Holberg bort til sin campingvogn bak hall B for der kan han låne antennen som Skiensavdelingen av Norsk Radio Relæ Liga har montert i forbindelse med deres egen stand.

— Man skulle tro jeg var trøtt i kjeften etter å ha sittet en hel dag og bare snakket symaskiner, men etter en kort pause må jeg på luften. Jeg snakker med folk rundt omkring i verden utover natten og begynner igjen tidlig på morgenen. Jeg er helt besatt som radioamatør, og så er jeg ungt og spennende, så jeg har ikke noen bedre halvdel som kan protestere. Søvnløse netter er ikke lenger noe problem, da setter jeg meg bare til med radioen.

Holberg begynte som de fleste radioamatører i det små, men for halvannet år siden tok han skrittet fullt ut og anskaffet seg det nødvendige utstyr.

— Dyr hobby?
— Langt ifra. Hvis man nøyer seg med morse, kan man klare seg med sender og mottakerutstyr fra ca. 600 kroner. Min største stasjon koster 6000 kroner, og vi betaler bare 75 kroner året til foreningen, men til gjengjeld får vi mye igjen for pengene.

— Hva snakker dere om over radio?

— Spør heller hva vi ikke snakker om. Det er tre emner som er tabu, nemlig politikk, religion og forretninger. Men ellers kan man selvfølgelig ha sine spesiallemner, noen snakker bare teknikk, andre forteller hvordan

En smilende Bjørn Holberg har fått kontakt med verdens nordligste radioamatørstasjon.

dre om seg selv og familien og atter andre er mest interessert i å skape kontakt med andre folkeslag.

Alle er vi dus og på fornavn med en gang. Vi kjenner som oftest ikke engang etternavnet til hverandre, men selvfølgelig kodebetegnelsen til vedkommende. Dessuten er vi pliktig til å føre nøyaktig loggbok over alle samtaler. Hver gang vi har hatt kontakt med en ny stasjon, utveksler vi QSL-kort. Når man har hatt kontakt med stasjoner i over 100 land, får vi ettertraktede DXCC-diplomat.

— Og det har du?

— Jeg får det nå, jeg har hittil vært i kontakt med 120 land, mest europeiske, men fra Japan til... ja, praktisk talt kloden rundt. Til og med den eneste radioamatøren i det lille fjellkonedomme Sikkim i Himalaya, har jeg hatt kontakt med og med den eneste radioamatøren som er igjen i Uganda etter at Amin har rensket ut de andre. I Egypt er det også bare en, og han jaktet jeg på i tre måneder før jeg fikk kontakt.

— Og kontakten er god?

— Teknisk kan den variere, men menneskelig er den førsteklassen. Kunne det være slik toleranse blant politikerne her i verden som det er blant radioamatørene, så ville det ikke bli noen gnisninger landene imellom.

— Jeg kan fortelle en artig historie som illustrerer det. Kong Hussein av Jordan er en ivrig radioamatør. For noen år siden kom han pr. radio i kontakt med en amerikansk amatør, og de ble gode venner gjennom eteren. Hussein spurte om han ville komme på besøk til Jordan, men

amerikaneren beklaget at det hadde han nok ikke midler til. «Nevn en passende dato, så skal jeg sende billetter», svarte kongen. Det ble gjort og hele den amerikanske familien ble motatt på det kongelige slott som gamle venner. Siden har de vært på besøk der nesten hvert år.

— Kong Hussein er vel et ettertraktet villt?

— Ja, det skal jeg love deg. Når han er på luften, ligger nær sagt alle verdens radioamatører i kø i håp om at han skal snappe opp deres signaler. Han har for øvrig kodebetegnelsen JY 1.

— Din egen kodebetegnelse?

— LA 5 JS. De to første bokstavene er kodebetegnelsen for landet og de neste tall og bokstaver er ens personlige signatur.

— Språket?

— Engelsk er det internasjonale amatorspråk, men i Mellom-Europa går det mye på tysk. Men spansk er på sterk fremmarsj, spesielt i Sør-Amerika hvor det blir flere og flere radioamatører og de behersker ikke engelsk. Jeg må nok se å få lært meg spansk!

— Hender det at man treffer sine «luftvenner» personlig?

— Å, ja da. I august hadde jeg besøk av en tysker som jeg har hatt mye kontakt med. Han snakker for øvrig et bra skandinavisk etter å ha feriert her oppe mange ganger. Dessuten går han til behandling hos en norsk fysioterapeut i Tyskland og har annammet noe av norsken der.

Det er heller ikke lenge siden jeg fikk telefon fra foreldrene til en radioamatør, som selv var til sjøs, og de fortalte at de hadde fått besøk av en jugoslav som var luftvenn med sønnen, og de

spurte om jeg kunne ta meg av ham. Han kom og vi satte oss til radioen. Vi var så heldige at vi fikk kontakt med radiogruppen i hans hjemby i Jugoslavia og etter et par innledende setninger, sier han der nede: «Nå skal du få en overraskelse!» Og så var det kona som tilfeldigvis var til stede. Denne hadde han ikke sett eller snakket med på et år, og han hoppet nesten i taket av glede.

Ellers har jeg en god venn i Brighton i England — Jim med signaturen G 3 NEL som jeg stadig vekk snakker med.

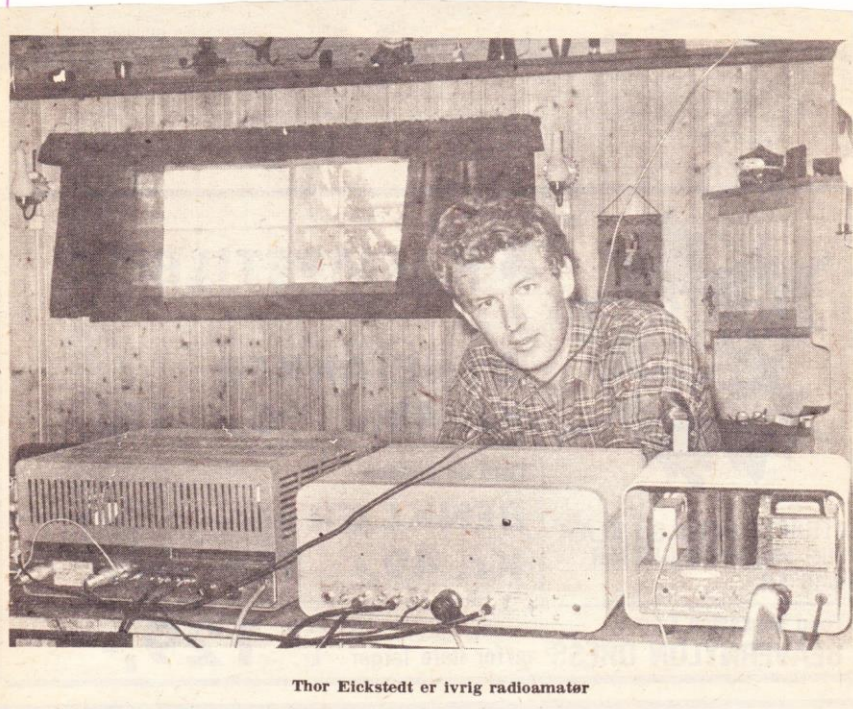
— Du nevnte at du har vært i kontakt med 120 land, du har vel snart dekket alle de landene som i det hele tatt har radioamatører nå?

— Å nei, når vi snakker om land, så behøver det nødvendigvis ikke være et geografisk land. En øy f.eks., som ligger tilstrekkelig langt fra moderlandet, blir blant oss radioamatører betraktet som eget «land». Norge har et «land» som er spesielt ettertraktet. Det er en øy som ligger langt ute i havet sørvest for Afrika, og er norsk eiendom.

Den er vanligvis ikke bebodd — den brukes visstnok som en værvarslingsstasjon — men av og til reiser en ekspedisjon av radioamatører dit og da er det kø på luften fra oss andre amatører rundt omkring i verden.

— Men fra symaskiner i hall D til radiokontakt med hele verden bak hall B?

— Det høres kanskje ut som en merkelig kombinasjon, men det er herlig avslappende og avstressende etter en slitsom salgsdag, sier Bjørn Holberg og haster til sin stand. Det er like før messen åpner for dagen.

Thor Eickstedt er ivrig radioamatør

Nødrops til Kristiansand:

Isbjørn angriper!

Fredag 2. februar 1979

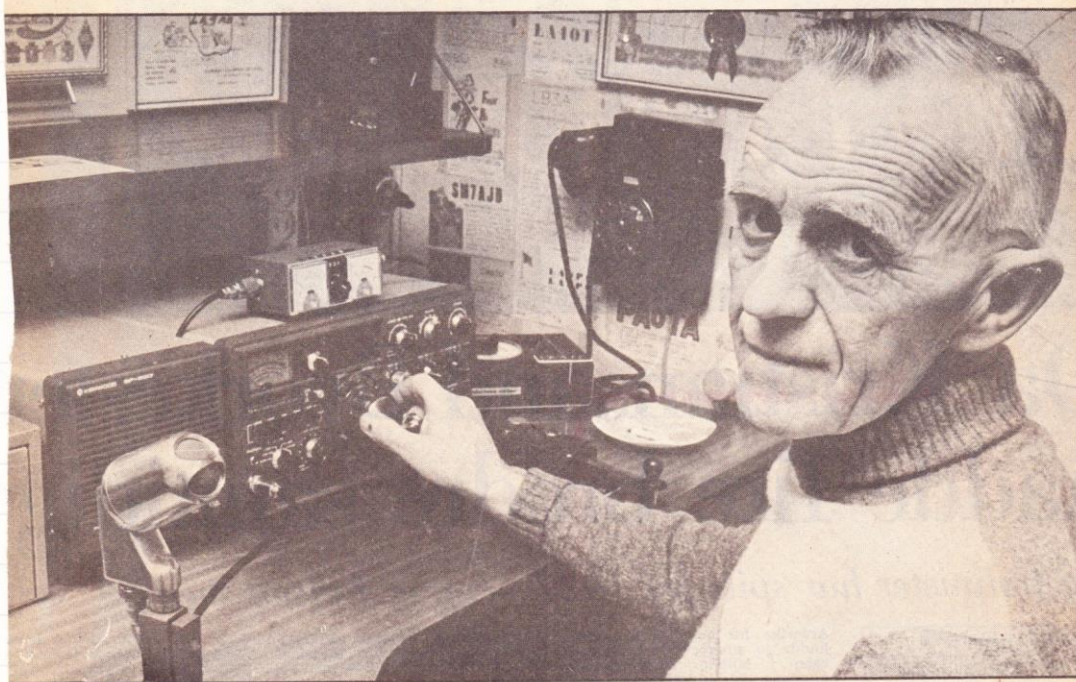
Hjelp — vi angripes av en aggressiv isbjørn. Vi har forskanset oss i ei hytte, men er ubevæpnet og trenger assistanse straks.

Slik lød det dramatiske nødropet fra Jan Mayen klokka 20.00 i går kveld til Walther Røed Pedersen (bildet) i Lømslandsveien i Kristiansand. Pedersen slo

straks alarm via Rogaland Radio. Og en stund senere var bevæpnede menn på vei mot hytta og den aggressive isbjørnen.

— Karene i hytta oppfanget signaturen min idet jeg avsluttet en samtale med Kanariøyene. Derfor anrop-te de meg, sier Pedersen.

Se side 13.

Satt i Kristiansand og reddet menn på Jan Mayen

— Hytta vår er angrepet av isbjørn, og vi er ubevæpnet, sa mann på radioen

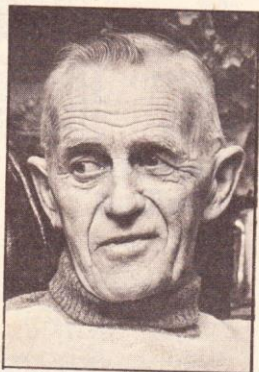
Utrolig, men sant. Walther Rød Pedersen satt i sitt hjem i Lømslandsvei i Kristiansand, og reddet to menn fra å bli tatt av isbjørn på Jan Mayen i går kveld.

Redningen skjedde via radio. De to værvarslingsfolkene som befant seg alene på en hytte, søkte på radioen for å få tilkalt hjelp mot en meget aggressiv isbjørn som hadde angrepet hytta. Og de klarte å bryte inn hos Walther Rød Pedersen akkurat idet han avsluttet en samtale med Kanariøyene.

Mennene på Jan Mayen bad kristiansanderen kontakte Rogaland Radio umiddelbart, og be dem varsle hovedstasjonen på Jan Mayen for at det kunne bli sendt ut assistanse derfra. Mennene på hytta var nemlig ubevæpnet.

— Det lyder fantastisk, Walther Pedersen?

— Ja, og det er sannelig

— I forrige uke hadde jeg flere kontakter med ekspedisjonen som er på vei mot Sydpolen.

morsomt at en radioamatør kan være til nytte.

Jeg satt og pratet med en nordmann som har feriested på Kanariøyene. Kristian,

heter han. Vi bruker bare fornavn radioamatører imellom.

Han hadde vært ute og steilt litt i hagen etter et bad, fortalte at det var 25 varme-grader ute, og at alt var bare fint. Men på en høy fjelltopp i nærheten kunne han se snø.

Og da vi sluttet av den samtalen, syntes jeg noen brøt inn. Først regnet jeg med det var en italiener, de bryter ofte inn slik. Men så ble min signatur, LA4AB anropt, og jeg svarte.

— Vi befinner oss i en hytte på Jan Mayen, og en ilter isbjørn har angrepet hytten. Akkurat nå er den opptatt av noe hundemat utenfor her. Men du må ringe Rogaland Radio og be dem ta kontakt med hovedstasjonen her på Jan Mayen, slik at det kan bli sendt ut assistanse derfra. Vi er ubevæpnet, sa mannen, og oppgav nummer til Rogaland Radio slik at det kunne skj

raskt, forteller Pedersen.

— Jeg ringte Rogaland Radio så raskt jeg kunne. Meldte fra om det passerte og fikk beskjed om at det ble tatt kontakt videre. Deretter gikk jeg tilbake til radioen og lyttet videre. Kristian på Kanariøyene hadde fortsatt samtalen med folkene på Jan Mayen, og jeg fikk gitt beskjed om at meldingen var sendt.

Senere fikk jeg bekreftet fra Rogaland Radio at alt syntes å gå bra, men jeg har ennå ikke hørt noe om hvordan redningen skjedde, forteller Pedersen.

Nødmeldingen kom seks minutter før åtte i går kveld.

— Det var i grunnen underlig det hele. For jeg hadde stilt antennen mot syd. Signalene fra Jan Mayen kom faktisk inn bakveien. Og til tross for at forholdene på luften ikke var de beste, var forbindelsen meget god. Det var ikke behov for å snu

Kristian på Kanariøyene hadde nettopp fortalt om 25 varmegrader, godt badevann og blomstrende hage da stemmen fra Jan Mayen brøt inn med nødmeldingen om isbjørnangrepet.

antennen. Det kan jeg gjøre med en knapp her i radiorommet.

— Virket stemmen nervøs?

— Ja, den gjorde det. Men jeg fikk forståelsen av at de to mennene sluppet av noe akkurat da, mens isbjørnen var opptatt av bikkjematen. Jeg vet ikke riktig om den lå utenfor, eller om de selv hadde kastet den ut.

Vi fikk ikke tid til å snakke så mye. Det var jo om å gjøre å kontakte Rogaland Radio så raskt som mulig.

— Er det vanlig med så

fjerne kontakter som til Kanariøyene og Jan Mayen?

— Ja, radioen når verden rundt. I forrige uke hadde jeg flere kontakter med den ekspedisjonen som er på vei mot Sydpolen. Sist jeg hørte fra dem, var de på Dronning Mauds land. Men da gjorde min kontaktmann det klart at de kom til å bli så opptatt med geologiske undersøkelser en tid, at det ikke ville bli store muligheter til å sitte ved radioen.

Og den stemmen dere hører på radioen nå, tror jeg tilhører en sør-afrikaner.

Han er ofte på lufta, så jeg kjenner ham igjen, sier Pedersen idet Fædrelandsvennen er på besøk i hans radio-rom på loftet.

— Har du hatt kontakt med Jan Mayen tidligere?

— Ja, en gang. Men da ble det snakket om mer trivielle ting. Det er første gang jeg er blitt implisert i virkelig dramatik, sier Pedersen, som tilbringer hver eneste kveld ved radioen. Det en en fengslende hobby.

— Det er jo godt å vite at det å drive som radioamatør kan være nyttig også.

Onsdag 18. juni 1980

Christian Radich øker, men melder om lite vind

Og på Guayas fra Ecuador fryser mannskapet...

Christian Radich avviser foreløpig alle angrep fra Gorch Fock. Da posisjonene ble gitt til regattakontoret 12.00 G.M.T. i går var avstanden igjen øket bakover til tyskeren. Christian Radich har nå et forsprang på omtrent 70 n. mil. Ettersom det norske fartøyet har bedre handikap enn tyskeren er forspranget 244 poeng. I går var avstanden 200 poeng. Christian Radich har 480 n. mil før den skal runde fyrst Ronaldsoy nord for Orknøyene. Den rette linje fra Ronaldsoy til Oksø er 345 n. mil.

I går kveld fikk vi rapportert at Christian Radich og Gorch Fock er ute av vindområdet, og det ble fortalt om 1,2 sekundmeter vind. De øvrige båtene som imidlertid nok har sagt takk for følget hadde en vindstyrke på mellom 3 og 4. Danmark ligger 670 poeng bak Christian Radich eller omtrent halvannet døgn. Guayas fra Ecuador er i en håpløs situasjon hele 970 poeng etter ledende Christian Radich.

Dette er posisjonen til båtene i klasse A kl. 14.00 norsk tid i går. Radich omtrent 70 n. mil foran Fock, mens Guayas og Danmark er håpløst etter.

Kaptein Nelson Armas på B/E Guayas kan også fortelle om noe utrivelige forhold om bord.

— Vi er våte og vi fryser, var beskjeden regattakontoret fikk fra barken fra Ecuador. Guayas er ikke mer enn to år, og dette er innkjøring både for den 125 manns besetningen og for skipet. Det ser ut som noen lekkasjer i dekket kan være årsaken til hutringen om bord.

I B-klassen er det fremdeles Christian Venturer fra Bermuda

som leder, men det er Blanca Estela fra Chile som har den lengste utseilte distanse. Den er omtrent i samme posisjon som Gorch Fock.

Den amerikanske Astral som Hans Majestet Kongen skal inspisere i Kristiansand har hatt store problemer. Fra mandag til tirsdag lå den omtrent stille. Dette skapte noe forvirring på regattakontoret. Men i går kom forklaringen. Astral har fått revnet storseilet.

El Pirata, Guernsey har ikke rapportert posisjonen siden 11. juni. Men tidligere meldinger tydet på dårlige batterier. Apollo fra Nederland har heller ikke gitt posisjonen på noen dager, men «der i gården» var det oppstått vanskeligheter med radioen. Chaser, England, utble også med rapportering i går. Kapteinen på Chaser har for øvrig bestilt billett med ferjen til Harwich 25. juni, så han kommer nok...

omo

Speidet etter Gorch Fock, men fikk selskap av hval

— Hval i sikte!

På Christian Radich speides det etter Gorch Fock, men tyskeren har foreløpig ikke vist baugen i horisonten. I stedet dukket det i går opp en hval. Den var freidig nok til å komme helt bort til skutesiden. I løpet av en times tid poserte den villig for norske 16-åringere. De fleste benyttet sine fotografiapparater til å forevige en noe uvanlig gjest.

Stemningen er naturligvis stor på Christian Radich, og nå akter man ikke å gi ledelsen fra seg. Styrmannen bruker lomme-lykten flittig nattetid. Han skal kontrollere at seilene henger rett til alle døgnets tider...

Telegrafisten på Christian Radich måtte imidlertid sent i går kveld fortelle om at nå stod båten nesten stille. Det viste seg

imidlertid at den gikk 3-4 knop, men det føltes kanskje stille etter hardkjøringen en stund. Loggboken viser at topphastigheten til båten under racet er 14 knop...

NRKs Jon Anders Helseth har monstret som maskinassistent i Boston, etterat den forrige maskinassistenten måtte reise hjem på grunn av dødsfall i familien. Helseth har tidligere

jobbet som maskinassistent på handelsfartøy, men jobben blir nok noe lettere på Christian Radich. Maskinen er plombert. Og det er neppe grunn til å ta den i bruk ettersom skuta gjør både ti, elleve og fjorten knop. Dessuten vil innkopling av motoren føre til diskvalifikasjon.

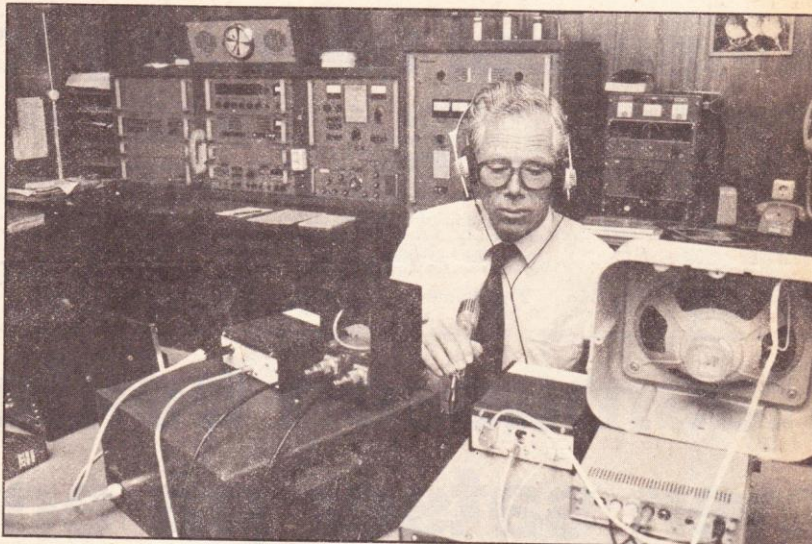
Han vet hvor båtene er

— Christian Radich og Gorch Fock er på vei ut av lavtrykksområdet. Men flere av de mindre båtene skal få rusket seg skikkelig.

Kjell Torsøe på regattakontoret fikk i går middag inn faksimile av værkartet på kontorets værkarttegner.

— Varselet gjelder 48 timer fram til midnatt 19. juni. Det er meldt seks meter høye bølger midt inne i lavtrykksområdet, og det er presis posisjonen til en del av de mindre båtene i klasse B og Danmark i klasse A. Christian Radich og Gorch Fock vil også merke effekten, men bølgehøyden blir neppe over fire meter. Dette viser imidlertid at det fortsatt vil gå fort fremover for fartøyene, og vi kan gå ut fra St. Hans (mandag) som ankomstdato for den første båten. Nå kan det selvsagt bli blikkstilte i Nordsjøen og da faller disse prognoser fra hverandre, uttaler Kjell Torsøe som har det travelt om dagen og natten...

Hver kveld ved 23.00 tiden tar han «head-set» på i radiatorommet på De Maritime Skoler. Han lytter på posisjonene til de mange fartøyer. Og anlegget er helt topp. Amatører på denne sektor i Kristiansand har blant annet utlånt utstyr for at hjelpemidlene skal være best mulig. Kjell Torsøe har også radioskolens radioutstyr til disposisjon. I tillegg har man på regattakontoret teleks og telefonen som hjelpemidler. Etter at posisjonene er gitt utarbeider regattakontoret til America Sail Tra-

Kjell Torsøe installert på radiatorommet på Kristiansand Maritime Skoler. I anledning seilassen har velvillige radioamatører i byen lånt ut avansert utstyr. (Foto Arild Jakobsen).

ning Association i Newport resultatlisten. Det kan bli lange netter, før regattakontoret har den offisielle resultatlisten. Om morgenen skal posisjonen plot-

tes inn på kartet. Denne oppgaven har vanligvis Reidar Ditlefsen, men han er farværende i et par dager, og Kjell Torsøe har fått en tilleggsoppgave. De man-

ge henvendelser fra norsk presse og andre interesserte resulterer i at inspektøren på radioskolen ikke har fritidsproblemer.

omo

Christian Radich kommer innom

— Vi kommer inn til Kristiansand etter målpassering utenfor Okso. Men vi akter ikke å bli liggende i Kristiansand frem til 6. juli, da Hans Majestet Kong Olav skal inspisere tre av fartøyene.

Kommandør Øvind Schau i Østlandets Skoleskip kunne fortelle dette etter ekstraordinært styremøte sent i går kveld.

— Hvor lenge akter Christian Radich å ligge i havn i Kristiansand?

— Jeg venter på program fra komiteen i Kristiansand. Når jeg får se hva som venter mannskapet av arrangementer i byen, kan jeg ta stilling til avreisedato. Men skal vi bli helt til 6. juli må det akte et «mira-

kel». Det må bli at Nordsjøen er blikkstilte, og at ikke båten passerer Okso før månedsskiftet, sier Øvind Schau til Fæderlandsvennen.

Radiolærer Kjell Torsøe:

— Sikkerheten i siste rekke i årets regatta

— Hensynet til sikkerheten om bord i fartøyene kom i siste rekke da radiosambandet for Op Sail-regattaen ble organisert. I fremtidige skoleskipsregattaer bør sambandet bli langt bedre, sier Kjell Torsøe til Fædrelandsvennen.

Parolen for sikkerheten under slike seilas er det her er tale om har tradisjonelt vært at ethvert skip sørger for sin egen sikkerhet. Tilfellene av langvarig mangel på radiokontakt under årets seilas bør imidlertid tvinge fram bruk av bedre radio-

utstyr i fremtidige regattaer, mener Torsøe, ikke minst fordi mannskapene om bord overveiende er unge skolegutter.

Overlærer Torsøe var med da radiosambandet for Op Sail ble planlagt i regi av ASTA (American Sail Training Association),

Torsøe er overlærer i radio ved Kristiansand maritim-tekniske skoler, og har døgnet rundt arbeidet med å ta imot radiomeldingene som har strømmet inn til regattakontoret ved skolen fra skipene og fra radiosentralene på land.

og kan fortelle at hensynet til fartøyenes sikkerhet var helt perifert under dette arbeidet. Sambandet skulle først og fremst tjene rent sportslige formål, ved at skipenes posisjoner ble meddelt regattakontoret, og ved at de konkurrerende fartøyene fikk opplysninger om innbyrdes posisjoner.

re har VHF-sendere og radiotelefoner på mellombølgen om bord, og slike sendere har en altfor liten rekkevidde på det store havområdet regattaen beveger seg på. Årsaken til at skonerteren «El Pirata» ble borte fra eteren en ti dagers tid, var således at hun kom utenfor sender-rekkevidde.

— Hva må til for å etablere et tilstrekkelig sambandsnett under havseilas?

— Jeg har hørt det skal finnes forholdsvis enkelt og lite plasskrevende utstyr for fortløpende radiosamband over satellitt, men slikt utstyr er naturligvis kostbart. En annen mulighet er å utstyre fartøyene med de radiosendere som brukes i handelsflåten, med VHF-sender, mellombølgeradiotelefoner og korbølgesender, en utrustning som ville koste minimum 70.000 kroner pr. stk. Med et slikt utstyr kunne man jevnlig sende meldinger til døgnetjentene AMVER-sentraler.

Dessuten spørs det nok om ikke en skoleskipsregatta burde ledsages av et følgefartøy som sjekket skip som ikke gav lyd fra seg på en stund. Før selve regattaen tok til i Boston, ble skipene fulgt av et marinefartøy, og dette fartøyet burde vært med over Atlanteren, mener Kjell Torsøe.

— Sikkerheten er ikke god nok i Op Sail, der det deltar overveiende unge gutter, mener overlærer Kjell Torsøe ved Kristiansand maritim-tekniske skoler.

Takket være Kjell Torsøe fikk radiomeldingene under Op Sail et sikkerhetsmessig viktig tillegg: Under forberedelsene i Boston foreslo han nemlig at skipene i tillegg til posisjon skulle oppgi vindretning og vindstyrke, slik at det ville bli lettere å beregne hvor forsvunne fartøyer ville befinne seg etter en tid.

— Under årets regatta holder vi kontakt med skipene en gang i døgnet over korbølgesendere med radioamatørlisens, men denne ordningen er ikke sikkerhetsmessig tilfredsstillende, fremholder Torsøe, og legger til at «Apollo», den lille ketchen som ikke har gitt lyd fra seg siden 15. juni, ironisk nok er et av de fire fartøyene som skulle motta meldinger fra konkurrentene og formidle dem til radiosentralen på land.

— Det største problemet med sambandet har vært at fartøyene som skulle melde seg for de fire kommunikasjonsskipene ba-

Den andre var en filmmann fra Oslo som hadde fin-fin kontakt med gangguttene og sørget for kilovis med tobakk og medisiner ulovlig til leiren for egne midler. Etter fire uker i cellen fikk Alf en kveld beskjed om å pakke sine effekter for transport. Det gikk lett i lommene. Ble stående ute på gangen alene i timevis, og gjorde seg sine tanker, som slett ikke var lystelige... Så opp i annen etasje og inn på et rom der det allerede var omkring tyve mann. Blant dem Torstein, og det ble et uforglemmelig gjensyn. Men uroen var der hele tiden. Ingen visste hva som skulle skje.

Utpå natten ble de kjørt til Østbanen og plassert i en kuvogn, og utpå morgenkvisten kom toget seg avsted. Det gikk forskrekkelig sent, med mye stans og venting. Noe av det skyldtes nok lokføringen, når jungeltelegrafene hadde brakt folk langs linjen med mat og røyk. De havnet på Gardermoen og ble satt i arbeid med å ta ned piggråd og bunte den. All maten fra reisen hadde laget opprør i magen hos de fleste, så det ble mange flekker i snøen langs piggrådgjerdet. Tyskerne var vettskremt for tyfus og kjørte på med sprøyter. Scharführeren var en råtass, og det gledet dem langt inn i sjelen da det femte dagen kom en general og skjelte ham huden full. Gjerdet skulle ikke rives.

Transport igjen, denne gang til Mysen. Der var det planlagt storanlegg. Hele Momarken skulle legges inn i leiren, som skulle bli Norges parallell til Auschwitz. Tegninger var allerede klar for to krematorieanlegg, og det var kommet folk fra Polen for å lede arbeidet. Et par Wehrmachtssoldater advarte fangene mot dem.

En gang ble de tatt ut noen stykker og brakt opp til en gammelt blokkhus og sendt nakne inn i et bad med dusjer, men uten innlagt vann. Omsider fikk de utlevert noe salve. Det var bare en avlusning.

Leirkommandanten var alltid til hest. Han hadde svart lapp for det ene øyet og så ut som en førsterangs morder. Fangene var redd ham. Særlig for hva han kunne komme til å finne på ved krigsslutt — om det da ble fred i Norge også. Så legene som stelte med øyet hans, blant dem dr. Wirsching, fikk ordnet det slik at da det opplagt var like før, ble han innkalt til øyeblikkelig behandling på Rikshospitalet. Fangene pustet lettere, men litt bråk med vaktene ble det likevel fredsdagen.

Mai 1945. Ingen som opplevde det, vil noensinne kunne glemme det. Alf kom seg inn til Oslo og fikk slengt seg på et tog til Kristiansand. Han var nitten og hadde fremdeles en jobb å gjøre i Milorg.

Igrunnen var det alt. Vi praterte litt frem og tilbake. Om det å fryse blant annet. De andre fangene hadde soveposer hjemmefra, men Alf fikk ikke lov til noen kontakt før helt på slutten. Det var mange kalde netter. Og etterpå, da han gikk på Oslo-teknikken og stadig måtte til Kristiansand i avhør eller som vitne i retten. Reisen var ikke så bagatellmessig dengang, og til sist ble det så ille at skolen krev og ba dem ta en smule hensyn til guttens skolegang. Han slapp å vitne i saken mot Arkiv-gestapistene. Maier ville ha ham som forsvarsvitne fordi han hadde gitt ham sigaretter.

Men vi praterte også om angsten. Om ungdommen som higer etter spenning fordi spenningen er en del av eventyrlysten. Men tro om

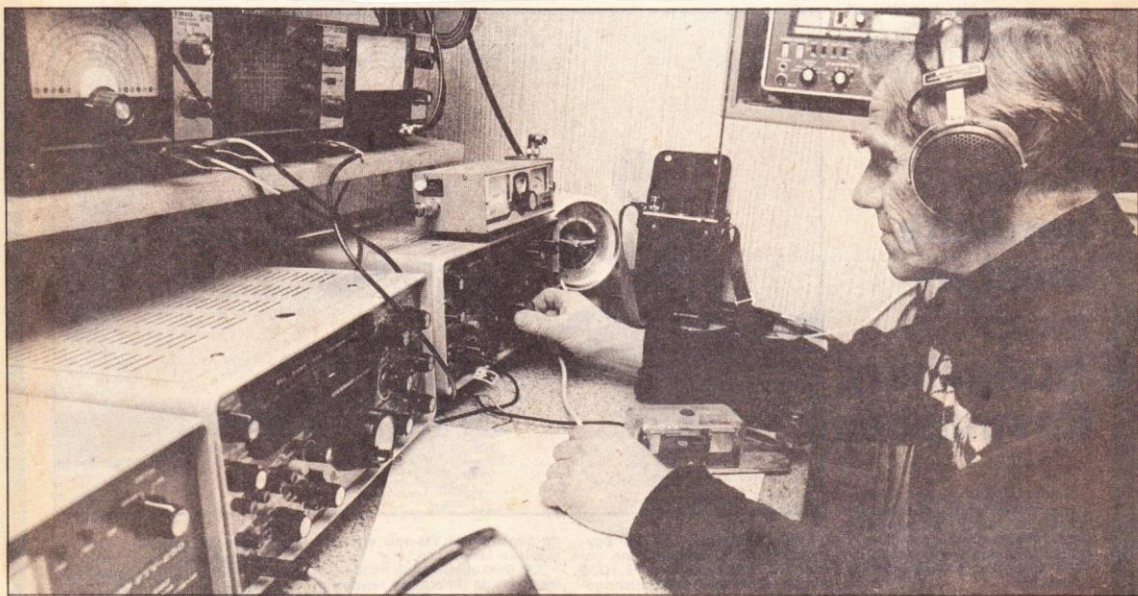
de har noen forståelse for den spenningen som har angsten som følgesvenn? Når du ikke vet hva neste time vil bringe deg. Når enhver forandring i den daglige rutinen får redselen til å skylle gjennom deg uten at du kan forhindre det. Når du vet at du ikke vil klare det hvis de begynner å slå imorgen også, men så klarer du det likevel, — men enda en gang, det klarer du aldri. Spenning? Takk som byr!

I mitt stille sinn rekapitulerer jeg igjen historieskrivningen. Hytta tatt under ild. En drept, en hardt såret, en overgav seg. Korrekt nok forsåvidt, men er det ikke en smule kortfattet? La oss se på detaljene nå etter Alfs beretning. At de skulle ha kodet telegrammer ferdig for sending, er feil. At de overhodet hadde sjans til å ta seg tid til å tenke på å ødelegge papirer, er feil. At Bentsen ble såret mens han lå ute i gangen og at det bare var én som overga seg, er feil. Hele hovedinntrykket av historieskrivningens skyteepisoder er feil, men det er dette inntrykket som sannsynliggjør sendingen med England for tyskerne. Men Alf sendte ikke. Denne påstanden er også feil.

«Og ellers etter krigen?»

«Ja, jeg jobbet i forsvaret som du vet. Sambandet. Var mye ute på radiolinkene. Ella og jeg giftet oss. Bygde huset her. Så begynte det å bli galt med nervene. Jeg var jo over hele fylket, og så kunne det si klikk og jeg måtte bare ringe til Ella, og hun hoppet i bilen og kom og hentet meg. Ikke spørsmål om avstander eller tid på døgnet. Det ble oftere etterhvert, og tilsist kunne det ikke gå lenger på den måten. Nå duger jeg ikke til noen verdens ting lenger».

Vel, Alf. En gang i tiden krevdes det mer av deg enn rett var. Den krigspensjonen du får er ikke mere enn nødvendige renter for gjeld. Kapitalen kan ingen betale deg tilbake.

Radiomann har han vært i hele sitt liv. Som krigspensjonist sysler også Alf Andersen med det som under den tyske okkupasjon gjorde ham til et viktig ledd i motstandskampen. Han har innredet sin egen radiostasjon på loftet i sitt selvbygde hus på Dvergsnestangen

DK 3CM/LA.

KONTAKT 9. juli - 1981 KL. 10.05.

SØRLANDET. 10. juli - 1981.

ALARM?

Spioner i Lindesnes

Av Geir Ola Tveit

Hvem er det som holder til på Våge i Lindesnes, like ved fyret? Er de spioner eller liknende? Eller har de kanskje rent mel i posen? I hvert fall har tre utlendinger rigget opp en diger antenne og driver og snakker med folk langt borte i en mikrofon. Dette må være noe galt.

Denne alarmerende opplysningen fikk «Sørlandet» forleden. Vi ringte lensmannskontoret i Lindesnes, hvor man hadde kjennskap til saken. Men lens-

mannfolkene hadde ikke greie på slike ting, og hadde bedt Televerket i Mandal ta seg av saken. Vi ringte Televerket, som kunne opplyse at de hadde bedt støykontrollen i Arendal ordne opp. Vi ringte dit, og fikk til svar at man ikke hadde tenkt å foreta seg noe med de mystiske personene med en diger antenne på Lindesnes.

Derfor drog vi like godt ut til Våge. Der traff vi tre hyggelige tyske radioamatører som drev og snakket med folk over hele kloden. De hadde spurt folkene i huset like ved om lov til å rigge seg til med anlegget sitt, og hadde attpåtil fått lov til å låne strøm av dem. Men de som bod-

de i et hus et lite stykke lenger borte var mer skeptiske. «De er sikkert spioner», sa en av dem «Sørlandet» snakket med.

«Spionene» sa de kom fra Frankfurt i Tyskland og hadde tenkt å være ei uke ved Lindesnes for å dyrke hobbyen sin. Sjeffen hette Peter Stöcklin, og var elektrotekniker. Hans to medhjelpere var sterkstrømelektriker Peter Marschütz og elektrotekniker Dieter Schwarz. Selv om de elektronisk sett er en sterk utrustet gjeng, påpeker de at alle slags mennesker kan drive som radioamatører.

— Hvem snakker dere med?
— Det er radioamatører slik som oss over hele jorden. På VHF-senderen når vi ikke lenger enn til midten av Frankrike, men med kortbølgesenderen når vi jorden rundt. I går snakket vi med en kar i Tel Aviv, og noen i Sentralafrika og Zaire. Også i Argentina har vi kontakter.

— Hva er «lengde-rekorden?»
— Kasakstan i Sovjet er det fjerneste stedet vi har fått kontakt.

— Hva snakker dere om?
— Vi snakker om utstyret vårt, og om hvordan været er.
— Hvorfor holder dere til akkurat her på Våge ved Lindesnes?

— Hele Europa er delt inn i ruter, og alle prøver å få kontakt med noen i hver rute. Vi er nå i rute DR, som har 58. breddegrad som sin nordgrense. De eneste stedene man kan kjøre til i denne ruten er Skjernøy og spissen av Lindesneshalvøya. På

Peter Stöcklin, Peter Marschütz og Dieter Schwarz lo godt da de ble fortalt at folk i nabolaget trodde de var spioner.

Denne antennen, som er 10 meter høy, gjorde folk på Våge mistenkelige. De tre radioamatørene snakker med en kjenning i Jugoslavia.

Skjermøy fant vi ingen plass med utsikt mot sjøen, men det gjorde vi her. Nå er vi de eneste radioamatører i vår rute, og folk fra hele Europa vil snakke med oss. Så vi sitter hele dagen og prater om antenner, sendere, mottakere, vær og vind.

— Og dette har dere lov til?

— Ja, vi har tillatelse fra Tele-direktoratet. Siden vi har lisens i Tyskland, får vi tillatelse her. Men konene våre har ikke lisens, så dem er vi nødt til å ringe til for å få kontakt.

Og mens Sørlandet var på besøk hos de tyske radioamatørene, kom to menn fra politiet fra Mandal for å sjekke om alt var i orden. Radioamatørene så altså så mystiske ut at lovens håndhevere fant grunn til å mobilisere. Men alle papirene var i sin skjønneste orden, og Mandalspolitiet fikk også en demonstrasjon av anlegget. Etter en prat med en mann i Jugoslavia drog politiet hjem til Mandal....

Det var sommerens «spion-historie» i Lindesnes.

Fortsatt taust blant polske radio-amatører

Fra sitt værelse rett ved Sentralsykehuset i Kristiansand har Leif Petter Strømme kontakt med radio-amatører verden over. Tidligere også med polske. Men etter Jaruzelskis kupp inntreide den store tausheten på amatørbandet i Polen. Til tross for at politikk er bannlyst som samtalemne blant radioamatørene.

Johan Gørrissen — de funksjonshemmedes utrettelige hjelpere

Tekst og foto:
JANNES BJØRNSEN

— Det er utrolig så fort som årene har gått. Jeg hadde aldri trodd jeg skulle oppleve å bli 75 år, når jeg tenker tilbake på den juledagen 1966 da sykdom rammet meg så alvorlig. Og jeg har hatt mye utbytte også av de årene. Denne vinteren har vært tøff. Men nå er jeg hjemme igjen etter tre sykehusopphold og operasjon, kjenner meg mye, mye bedre og er veldig glad for det.

Rundt om i vårt vidstrakte land er det mange, mange som deler Gørrissens glede. Det gjelder ikke bare tidligere kolleger på forskjellige bedrifter og i vitenskapelige kretser. Sikkert gjelder det enda mer de mange funksjonshemmede som han har vært til så stort hjelp for etter at han selv ble henviset til rullestolen. For Johan Gørrissen bidro med sitt arbeid til å bringe dem ut av isolasjonen og gi dem tro på fremtiden. I ca. 10 år, til han gikk av for et par år siden, var han den drivende formannen for Hjelpfondet for funksjonshemmede eller LA5LGs hjelpefond som det heter i fagspråket, dvs. norske radioamatørers tilbud til de funksjonshemmede.

La en av disse funksjonshemmede i Kristiansand, Tor Martin Knudsen, gi Gørrissen sin attest på vegne av de mange, mange andre: — For meg har Johan Gørrissen betydd fantastisk mye. Det var han som fikk meg interessert i å bli radio-amatør, og det har i sannhet brakt meg inn i livet. Han har vært en dynamisk person i hjelpearbeidet, har drevet sakene gjennom hos myndighetene, Televerket, departementene m.m., og skaffet penger til undervisning av funksjonshemmede i telegrafi og radio-teknikk. Det var nemlig nødvendig med eksamen i disse to fag for å kunne få lisens.

Vi fikk undervisning daglig i 1½ time.

Hver eneste lørdag fra kl. 14.30 var Johan Gørrissen på plass med nyheter og besvarte forespørsler fra sine funksjonshemmede kolleger og fra radio-amatører som var i full vigør. Slag i slag gikk det. Han fikk inn radio-amatører fra en verden med New Zealand og Australia som ytterpunkter, med norske båter ved Vietnam, Thailand og Sumatra, for å nevne noen av de som var lengst borte.

Johan Gørrissen var en av de ti første i Norge som ble radio-amatør — i 1926 da hans hjem var på Ris i Oslo. Og han tok det opp igjen etter at han ble syk. Det var til å begynne med et ledd i hans egen kamp for å gjøre handikappet

Johan Gørrissen i rullestolen med mikrofonen i sitt hjem i Kirkeveien 145, Oslo, ved sitt radio-anlegg der han gjorde en så stor innsats.

mindre. Hans lammelse var nemlig så total som den kunne bli. Etter hvert ble det bedringer, selv den aller minste ble mottatt med glede av ham selv og hans utrettelige hustru Inger. En av de største oppmuntringer var da han selv kunne ta telefonen.

Han forstod at det var nødvendig å være aktiv, å ha pågangsmot og gjøre det beste — og litt til — ut av alt. Og nettopp det understrekte han så innstendig for sine funksjonshemmede radio-amatører. Og den tro han på denne måte sådde, har så utvilsomt båret frukter. Rullestolen var ikke noe hinder for aktiv utfoldelse.

— Det er en fantastisk oppgave og tilfredsstillelse å kunne gjøre noe for andre som har det mye verre enn meg selv, sa han en gang. Og han la til: — Jeg tror jeg gjør en bedre jobb i den stilling jeg kom, enn om jeg var blitt frisk igjen. Og dette sa han i fulleste alvor. Sykdommen hadde ikke gjort ham bitter, snarere foret det hans sinn. — Jeg hadde et rikt liv før jeg ble syk, og jeg har et rikt liv nå også — var hans kommentar til situasjonen.

Året før sykdommen rammet ham, valgte han til formann i Metallurgisk komité innen Norges Teknisk Vitenskapelige Forskningsråd. Etter flyttingen til Oslo i 1967, ville han trekke seg tilbake. Men det nektet de andre i komiteen å gå med på. Så ble det da til at seks av forgrunnsfigurene i norsk industri møtte ham i hans leilighet i Kirkeveien 145, Oslo, og fra rullestolen i sin spisestue ledet han møtene. Det var på et slikt møte han uttalte at han så det som en oppgave for komiteen å dirigere forskningen slik at den ble til maksimal nytte for landet.

Det er i morgen, torsdag, Johan Fredrik Gørrissen blir 75 år. Han er født i Kristiania den 18. mars 1907, ble student i 1925, tok eksamen fra Oslo handelsgymnasium i 1926 og fikk sitt diplom ved Norges Tekniske Høyskole som kjemiingeniør i 1930. Et års tid var han driftsingeniør ved et gruveselskap i Mo i Rana, studerte videre i Aachen og fikk sin doktorgrad i metallurgi der i 1933. Fra 1934 var han ingeniør i 2 år ved Christiania Spigerverk, hvor han i 1936 ble laboratoriesjef. Fra 1949 var han direktør ved Fiskaa Verk, deretter fra 1967 til 1977 knyttet til Elkems hovedadministrasjon i Oslo med kontor i sitt hjem. I flere år var han med i styret for Den Norske Ingeniørforenings Oslo-avdeling, derav viseformann 1939—1941 og 1945—1947. Fra hans hånd er kommet diverse faglige publikasjoner, og han er medlem av Norges Tekniske Vitenskaps Akademi. Han har Deltagermedaljen med rosett og Kings Medal for Courage.

Johan Gørrissen er en tapper mann, med hjertelag for andre mennesker, og med en aldri sviktende tro på sin Gud.

Birger Barth har fortalt sin historie til

Minneoppgaven for eldre

Muntre minner fra middelskolen, opplevelser fra årene som telegrafist i handelsflåten og fra 25 år som tolltjenestemann har Birger Barth bidratt med til Minneoppgaven for eldre som Landslaget for bygde- og byhistorie

og Nasjonalforeningen for Folkehelsen utlyste i 1981. Den aktive 69 år gamle pensjonisten i Ny Teglværksvei i Kristiansand har mangt og meget å fortelle.

Om en eksentrisk, og slett ikke populær, lærer på Middelskolen som alltid hadde rett og som brukte mesteparten av sin energi til å kaste elevene på ganga. Om radioskolen hvor Birger Barth gikk i 1932 og hvor kommandanten og nestkommanderende på «Odderøen» stor for undervisningen.

18 år gammel fikk Barth hyre på sin første båt. Som radiotelegrafist. Det var ikke særlig oppmuntrende å bli møtt av en kaptein som ville vite hva han hadde ombord å bestille. Noen radio hadde ihvertfall ikke denne kapteinen bruk for!

Klar beskjed. Men Birger Barth sto ombord i to år, og jobbet som både telegrafist og lettmatros. For 120 kr. måneden. Kapteinen forandret ikke mening om behovet for radio og telegrafister underveis. Men det var dårlig om jobbene i 30-årene, og Birger Barth hadde knapt noe alternativ.

Jobben som telegrafist i disse årene medførte triste og sjokkerte opplevelser.

På New Foundlandsbankene fikk han høre nyheten om at broren, 17 år gamle Klaus Barth, var blitt drept i Kristiansand.

Han hadde nok en bror som seilte som telegrafist på en hvalfangstskute. De møttes utenfor Afrika-kysten. Birger Barth var på vei nordover. Broren på vei mot hvalfangstfeltet i Arktis. Nok en gang fikk Birger Barth melding om at en bror var gått bort. Han hadde falt over bord i Sørishavet.

En tredje gang var det en av hans beste kamerater som falt ned en leder og slo seg

Birger Barth holder daglig kontakt med gamle bekjente pr. radiosender.

ihjel. Birger Barth fikk nyheten over radiosenderen.

Dramatisk ble det også ved krigsutbruddet i 1940. Barth kom til Ålesund på en tankbåt lastet med bensin. Det lyktes å gjemme skipet for tyskerne innerst i en fjordarm, og han havnet i England der han ble innrullert i Hæren. Sammen med andre norske sjøfolk, hovedsakelig hvalfangere var han med på å danne det norske forsvaret i Skottland.

Han kom tilbake til Norge i 1945, men fortsatte den militære karrieren som sambandssjef i Distriktskom-

mando Sørlandet fram til 1948. Deretter seilte han igjen, til 1954 da han fikk jobb i Tollvesenet. Først arbeidet han som tollbetjent, så som tilloverbetjent og til slutt som tollkontrollør.

Arbeidsmiljøloven ville ikke godkjent vaktturnusen fra 50-årene. 24 timers sammenhengende vakter, 72 timers uke.

Arbeidsrutinene er dessuten blitt atskillig forenklet siden Birger Barth begynte i tolletaten. Likeledes var arbeidsoppgavene annerledes. Den gangen var ikke narkotika noe problem. Sprit og to-

bakkssmulgere har imidlertid alltid eksistert.

— Men en må ikke glemme at Tollvesenet har utallige andre oppgaver enn å se etter smuglere, sier Birger Barth.

— Kilometer tellerne på lastebiler skal sjekkes, omsetningsavgift på alle varer skal fastsettes, alle varer som går ut eller inn av landet passerer Tollvesenet.

Til tross for årene som toller har Birger Barth beholdt interessen for radio og morosenøkkel, og i dag, fra sin amatørsender, holder han kontakten med gamle venner fra krigens dager.

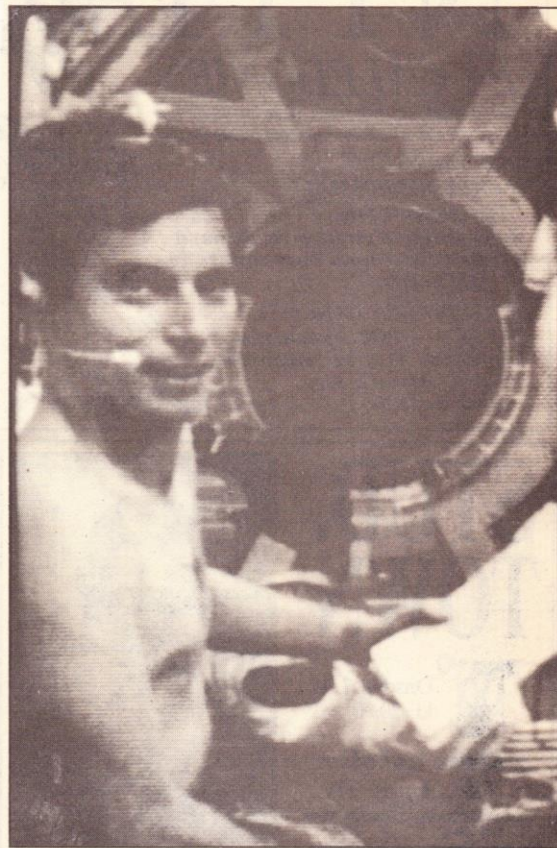
Eddie fikk kontakt

Radioamatøren Eddie Ribe (bildet) på Tinnheia i Kristiansand har klart det! I går oppnådde han kontakt med romferja «Columbia» fra sitt studio i Wolframveien.

Men han var ikke alene om å slå igjennom i går. Blant annet snakket president Ronald Reagan og statsminister Helmut Kohl med astronauten og radioamatøren Owen Garriott og John Young om bord i romferja.

Se side 20

og den medbrakte radioamatør og astronaut Owen Garriott.

Eddie Ribe i radiatorrommet hjemme i Wolframveien 134 i Kristiansand. Herfra hadde han i går god kontakt med romferja «Colombia».....

Eddie i kontakt

med «Columbia»

Av
OLAF LORENTZEN og
JAN A. JOHANNESSEN (foto)

KRISTIANSAND: Iallfall tre radioamatører i Kristiansandsområdet hadde i går kontakt med romferja «Columbia», som nå kretser rundt jorda, 250 kilometer over våre hoder. Dette er første gang radioamatører verden over har mulighet for kontakt med et

romskip, i så henseende var gårsdagen litt av en begivenhet.

Eddie Ribe i Wolframveien 134 i Kristiansand var en av de lokale radioamatører, som i går oppnådde kontakt med astronaut og radioamatør Owen Garriott om bord i «Columbia».

— Når bekreftelsen kommer på at to-veis kontakt ble oppnådd, så vil det bli et gjevt trofé, medgir Eddie Ribe.

Det var like over klokken 13.00

i går Eddie Ribe mottok kallesignalene fra «hobby-kollega» Owen Garriott.

Klart og tydelig

— Signalene kom inn klart og tydelig, forteller han. Og Eddie Ribe var ikke sen om å gripe sin egen mikrofon og kalle opp «W5LFL», som er kallesignalet for stasjonen om bord i «Columbia» samtidig som han selvføl-

lig fikk med sin egen stasjons betegnelse, LA 6 QU, i henhold til prosedyrene for slik kommunikasjon.

Umiddelbart fulgte to andre lokale stasjoner opp. Like etter kom så Owen Garriott inn og bekreftet mottak av en rekke signaler. Han fortalte videre at stasjonene ville få tilsendt bekreftelse på oppnådd kontakt, når romskipet kom ned på bakken og han hadde fått gått gjennom lydbåndopptakene.

En godbit

Det er litt av en godbit for de radioamatører som kan skilte med å ha oppnådd kontakt med romferja, og å kunne motta be-

kreftelse fra Owen Garriott på det.

— Jeg føler meg overbevist om at vi må være blitt registrert på lydbåndet i «Columbia», sier Eddie Ribe, og viser til at «signalene fra rommet» var klare og tydelige.

«Columbia» ble skutt opp mandag for vel en uke siden. Om bord er Owen Garriott, som foruten å være astronaut også er radioamatør. Med seg har han en enkel senderenhet og antennen er limt til et av vinduene i romskipet.

Får trofé

For hvert omløp rundt jorda endrer romskipet kurs med 23 grader, og for hver passering har radioamatørene mulighet for å

oppnå kontakt bare noen få minutter. Derfor er det også vanskelig å oppnå kontakt.

Dessuten har Garriott meldt om problemer med å skille de forskjellige oppkallinger fra bakken fra hverandre. Det har seg nemlig slik at straks Garriott «er på lufta», blir han kalt opp av en rekke radioamatører samtidig.

Alt dette gjør at de amatører som har vært heldige og kommet klart inn, og som får dette bekreftet av Garriott når han kommer ned på bakken, får et trofé som henger høyt innen radioamatørkretser.

Grenseløs hobby

Eddie Ribe fikk sin radiolicens i 1967 og har hatt kontakt med en

rekke radioamatører over hele verden, bl.a. så langt borte som Sidney og New Zealand. I en særstilling står kontakten som han for en tid siden oppnådde med en nordmann som overvintret på Bouvetøya.

— Hobbyen er suveren på så mange måter, forteller han. Du kan oppnå kontakt med folk over hele verden. Derfor er hobbyen ideell om du vil lære et fremmed språk, og den som er interessert i elektronikk kan bygge sitt eget utstyr.

Men først av alt må man ha radiolicens. Kurset strekker seg over et års tid, og der er høy strykpersent.

Til gjengjeld kan man få god belønning for strevet med å lære teorien.

Hele verden inn i stua

LA6JJ, det er Gunnel Hillbom når hun i kveldinga har stilt antenna i himmelretning Japan eller Saudi-Arabia eller andre steder og setter seg til bordet med sitt arsenal av radioutstyr.

Gunnel Hillbom hviler underarmen på verdenskartet der hun piper og trykker seg inn på Ivan, Roberto, Hassan, Michael og andre som morse sender. Fyller frekvensene over verdens flere hundre «radio-land». Gunnel er radioamatør og pleier kontakten med venner jorda rundt fra et høy-elektronisk hjørne i stua. Over henne, på taket, sveiper et antenne-drog på flere meter og gir signalene en upåklagelig take-off.

Kong Hussein av Jordan gjør det. Arabiske prinser og skuespiller Bob Hope gjør det. Den amerikanske senatoren Barry Goldwater likeså.

Og 3 537 nordmenn. Gunnel Hillbom fra Asker er en av disse som pakker radiosender og antenneutstyr i bagasjerommet på bilen hver gang hun drar på ferie og rigger antenna opp på den høyeste (tre-) etasje etter ankomst be-

stemmelsesstedet. Hun vedgår glatt at radiohobbyen nærmest er en livsstil, selv om hun til daglig driver med datautvikling og dessuten bruker mye tid på mindre tekniske sysler, som kunstmaling.

Få kvinner

LA6JJ, det er Gunnel når hun i kveldinga har stilt antenna i himmelretning Japan eller Saudi-Arabia eller andre steder og setter seg til bordet med sitt arsenal av radioutstyr. I hånden har hun en mikrofon, eller aller helst en morse-nøkkel.

«CQ, piper hun, og alle der ute skjønner at her er det en som vil prate. Hun er en YL, en Young Lady, altså en kvinne, og dem er det ikke mange av ved morse-nøkkelene, verken i Norge eller i verden for øvrig. Flertallet er mannfolk og presenterer seg uavhengig av alder som gamle menn; OM, Old Man. Ikke så rart, da, at det er diplom å hente for radioamatører som kan bevise at de har oppnådd kontakt med et visst antall kvinner over radioen.

Sender kort

For forgjengelige lydsignaler er ikke det eneste radioamatørene i Norsk Radio Relæ Liga har å holde seg til når de morser seg til vennskap over alle landegrensene. Ved første kontakt poster begge parter et såkalt QSL-kort, et slags morsingsvisittkort som er gest og en skriftlig bekreftelse på oppnådd kontakt. Så kan man ved neste opprop fortsette samtalen der man slapp.

Atmosfæren skal være god

Det fins ikke høfligere mennesker enn radioamatører i aksjon, blir vi fortalt. For det første filtreres kandidatene grundig i selve utdanningsprosessen, som avsluttes med en eksamen i telegrafi og radioteknikk. For klare trafikkregler, en indre justis og attpåtil gentleman-regler som gjør bannning samt diskusjoner om politikk og religion på frekvensen, svært uvanlig. Atmosfæren skal være god.

Men blir det noe spennende

samtaler, da, når dere ikke får diskutere saker som virkelig opptar dere?

«Det fins da mye utover politikk og religion! Vi prater om jobben, om hvor vi bor, om hobbyen vår, om kunst og kultur. Det er ikke noe problem, sier Gunnel.

«Prof» amatør

Gunnel Hillbom er radioamatør, skrev vi. Det er egentlig ikke sant. Hun er utdannet radiooffiser og har tidligere jobbet som «gnist» på båt. Når hun nå er en av Norges beste i såkalt high-speed telegrafi - hun morser raskere enn andre snakker - har det nok både med bakgrunnen og med interessen å gjøre.

Overkommelig pris

En viss teknisk legning, men først av alt motivasjon, er påkrevd hvis man vil bli radioamatør, mener amatørene selv. Motivene kan ellers være så ymse - i Ligan fins såvel aktiv ungdom som ensomme pensjonister og yrkesaktive fra alle strøker. Utrustningen trenger i

starten ikke koste så forferdelig mye. En brukt sender kan skaffes for 1500 kroner, et retningsantenne som tar inn hele verden, for 3000 kroner. Trådantenner, som har mer begrenset kapasitet, koster langt mindre. Driftsutgiftene, i neste omgang, omfatter den årlige lisensavgiften på 90 kroner til Teledirektoratet og 275 kroner i medlemsavgift i Ligan - den inkluderer for eksempel portoutgifter til alle QSL-kortene.

Av Ingeborg Ellassen og Helge Hummelvoll (foto)

«Vilnius kaller Hånes»

KRISTIANSAND: Søndag klokken 11.50 i kjelleren hos Jan Otto Simonsen i Havreveien på Hånes: Melding fra GINTIS, Litauen: TV- og radiohuset i Vilnius okkupert. Frykter militære aksjoner mot demonstrantene som er samlet rundt TV-tårnet i byen. Trenger reservemaggregat. Strømforsyningen kan bli kuttet.

Simonsen mottok denne meldingen på sin amaterradio, en halv time før NRKs Hans Wilhelm Steinfeld informerte norske TV-seere om urolighetene i Vilnius. Simonsen var en av de første nordmenn som mottok meldingen. GINTIS sendte fra parlamentsbygningen i den litauiske hovedstaden.

«Det er bare et eksempel på en rekke sensasjonelle meldinger som har tikket inn på amaterradioen hos ammunisjonsoffiseren i Havreveien 51. Før jul mottok Simonsen meldinger fra en amerikansk radioamatør som sendte fra Oman i Den persiske golf. Mandag i denne uken tikket det inn budskap fra Riga, der vestlige mottakere ble bedt om å formidle forespørsel om medisinsk utstyr.

«Spennende dager, Simonsen?»

«De siste ukene har jeg mottatt en del spennende sendinger, men vanligvis er ikke eteren fylt av den slags, sier Jan Otto Simonsen, der han sitter foran radiosettet i TV-stuen i kjelleren. Radioen likner en avansert utgave av Forsvarets transistorradioer. Simonsen har brukt den siden han ble bitt av basillen i 1977.

«Den er ikke særlig avansert, men holder i massevis til mitt bruk, sier han.

«Hva er radioens rekkevidde?»

«Det kommer helt an på de atmosfæriske forhold. Er forholdene gode, kan jeg nå verden rundt. Er de dårligere, blir rekkevidden mer begrenset.

Rekkehuset familien Simonsen bor i på Hånes, er langt fra ideelt for en radioamatør. Ansamlingen av elektriske artikler har en forstyrrende virkning på sendingene.

«Inntil for to år siden bodde vi langt mer isolert enn vi gjør i dag. Da var forholdene langt bedre, forteller han.

«Det er imidlertid ikke bare elektriske artikler som har ødeleggende virkning på radioseten»

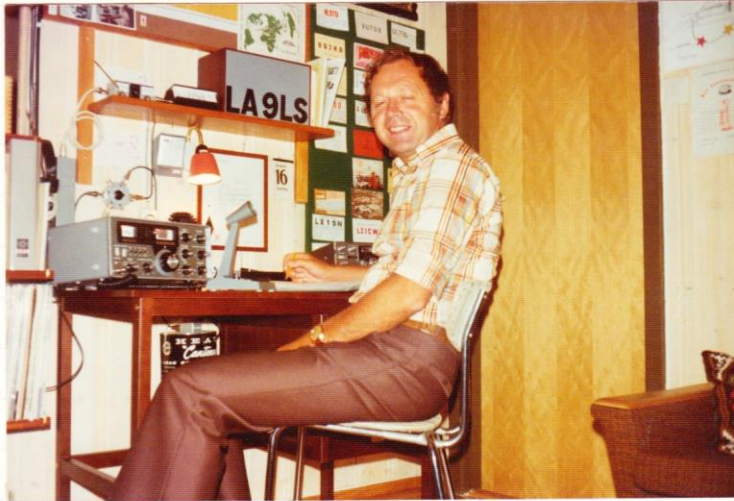

Radioamatør Jan Otto Simonsen ved siden av radiosettet sitt i Havreveien på Hånes.

«dage samtaler. Sendinger fra Litauen og Golfen blir det vanligvis lite av.

«I utgangspunktet er det forbudt å snakke politikk på sambandet. Vanligvis blir det mest prat om vær og vind, men av og til snubler man over interessante ting. For fem år siden foretok en amerikaner en jorden rundt-reise i et seilfly. Under reisen holdt han hyppig kontakt med radioamatører. Da han fley over Jordan, var jeg og Kong Hussein inne samtidig. Kongen er en ivrig radioamatør. Det er slike ting man husker, sier Simonsen.

«LATA7 er det skrapet inn i metallet over radioens tuner. Det er stasjonens navn. Simonsen har vært LATA7 på radiospråk siden han startet som radioamatør for 13 år siden. Det aller meste av tiden han har tilbrakt med radioutstyret siden den gang, har vært fylt av lytting til og deltakelse i daglig-

LA9LS
MIN FØRSTE STASJON
I 1973 OG 1974

STASJONEN
FRA SLUTTEN AV
70 ÅRENE

LA9LS
MIN STASJON
I DEN NYE
UTFORMINGEN
FRA 1988.

Ivar Otto Rasmussen foran senderutstyret. På veggene henger kort fra radioamatører i mange fjerne land. Rasmussen som selvsagt også behersker morse, får fin trening i å snakke engelsk og tysk i denne hobbyen. Men han burde også lære seg spansk, mener han, det er et meget utbredt språk i eteren.

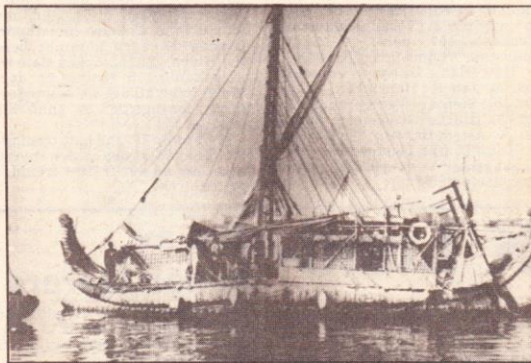
Samband Slettheia-Pakistan:

Amatør i kontakt med «Tigris»

— Det er vanskelig å få forbindelse med Thor Heyerdahl på «Tigris». Tirsdag, torsdag og lørdag er de dagene som er avsatt til slike forsøk. Årsaken til en slik «rasjonering» skyldes vel at de må spare på batteriene om bord. Jeg hadde forbindelse med «Tigris» en kort stund torsdag den 31. januar, men det var 20 mann som ventet på tur slik at det ble en kort samtale, sier kristiansanderen Ivar Otto Rasmussen i Slettheia som har kallsignal Lima-Alpha-ni-Lima-Sierra.

— Jeg snakket ikke med Heyerdahl personlig, men med en kar som heter Norman. Jeg vet ikke om han er amerikaner eller russer, vi snakket engelsk sammen. Av utgående meldinger fra «Tigris» var det to, en samtale på russisk og en på italiensk — og de hadde i alle fall jeg ikke noe utbytte av, sier Rasmussen.

Men av samtalene med andre radioamatører oppfattet jeg at Heyerdahl junior skulle gifte seg — det var en av de beskjedene som kom inn til Heyerdahl. Jeg fikk ellers vite at Heyerdahl syntes det stod for

«Tigris» er nå kommet i havn i Karachi etter en del styggevær utenfor kysten av Pakistan.

lite om ferden med «Tigris» i engelske og norske aviser, sier Rasmussen som kommer til å kalle opp «Tigris» hvis det høver seg slik at han får tid på de avsatte dagene.

Ivar Otto Rasmussen som er salgsrepresentant av yrke, har

alltid vært levende interessert i radio. Han fikk sitt radioamatørsertifikat i 1973 og har mange gode venner rundt om i verden. Han er medlem av Norsk Radio og Relé Liga, avdeling Kristiansand, en aktiv forening med ca. 100 medlemmer.